

SİNEMATEK
sinemaevi
KADIKÖY BELEDİYESİ

Consulate General of Georgia in Istanbul

KURUKARVECI
MEHMET EFENDİ

KINO24

german 70
films

CINETECA
BOLOGNA

THE FILM
FOUNDATION

WORLD CINEMA PROJECT

Swedish
Film Institute

eye

Mobilet

KADIKÖY
BELEDİYESİ

Osmanağa Mahallesi, Hasırcı Sokak, No: 16 Kadıköy / İstanbul
+90 (216) 771 72 98 / sinemateksinemaevi@kadikoy.bel.tr

@ sinemateksinemaevi / sinematekadikoy

NEWSLETTER / substack sinemateksinemaevi.substack.com

sinematek.kadikoy.bel.tr

— 02.05
2024
— 30.06
2024

SİNEMATEK
sinemaevi
KADIKÖY BELEDİYESİ

SERGEY PARAJANOV VE ÖTESİ
USTAYLA BULUŞMA: ASGHAR FARHADI — HARRY KÜMEL
KINO 2024: ALMAN FİLMLERİ TÜRKİYE'DE — SESSİZ PERŞEMBE: VICTOR SJOSTRÖM
III. SİNEMATEK GÜNLERİ

“

**Etnografyaya,
Tanrıya, aşka ve
trajediye odaklandım.
Edebiyat ve film
benim için budur.***

Sergey Parajanov

* *Paradjanov: A Requiem* (Ron Holloway, 1994)
filminden alıntılanmıştır.

”

Âşık, Büyücü, Terzi

Rengârenk kumaşlar, alacalı tüyler. Çerçeve içinde çerçeve. Yan yana dizilmiş kitaplar. Kırık vazolar, içi narla dolu bir tabak. Üzerine narlar serilmiş kumaşlar. Beyazın üzerindeki kırmızı. Sergey Parajanov sinemasını düz yazıyla anlatmaya çalışmak haksızlık. Zihnimizin imgelerle dolu kısmında uzun süre ikamet eden pek çok iyi film gibi, düz yazının dizgesinden taşan, sözü sıyrıp geçen bir anlam alanı yaratıyor Parajanov filmleri. Nesneler, desenler, dokular, taş, toprak, yazılar, müzik, semboller tuhaf bir ahenk içinde, yaşayan bir tabloya dönüşüyor. Parajanov deyince akla yalnızca filmlerinde anlatılan hikâyeler değil, filmlerin dünyasını devam ettiren imgeler ve objelerle dolu sergileri, Erivan'daki müzesi, arkada bıraktığı fotoğrafları, elleriyle diktiği kostümler ve topladığı objelerle yarattığı, bizzat bir enstalasyonu andıran otoportreleri akla geliyor. Kendi yaşamını bir performans, el emeğiyle ürettiği objeleri de kendi sanatının bir uzantısına, filmleriyle bize ufacak bir kısmını gösterdiği Parajanov âleminin daimi parçalarına dönüştürüyor.

Bu âlemin en çarpıcı özelliklerinden biri, içindeki her nesneye dokunma hissi vermesi. Perdede karşımıza çıkan kumaşları, kostümleri, tülleri, freskleri tüm duyularımızla hissetmeye çalışıyoruz neredeyse. Bu dünyadaki renklerin ve tarifsiz geometrinin yaydığı duysal bir haz bu filmlere derinden siniyor. Öte yandan, Parajanov filmlerinin bıraktığı etki, çiçeklerin güzel desenleri, kumaşın hoş dokusuyla sınırlı değil hiçbir zaman. Durağan gözüken, ama kendi içinde hayli dinamik mizansenlerin içinde, çağlar boyu aktarılan hikâyelerin dokusunu arıyor Parajanov. Kafkasya'nın iç içe geçmiş hikâyeleri, acıları, âdetleriyle bezeli tablolar bunlar. Ermenistan'ın, Gürcistan'ın, Rusya'nın, Ukrayna'nın, Azerilerin ve Perslerin tarihiyle birlikte yeşeren, halk kültürüne, mitlere, efsanelere somutlaşabilecekleri bir tuval bahşeden, tarihi ve gelenekleri bir kasnağın içinde kumaşa nakşeden, çeşit çeşit kıyafeti bölgenin bir haritası gibi ilmek ilmek işleyen, buranın insanının duygusunu nesnelerde, taşlarda çağıldatan bir sanat formu.

Bir sinemacı olduğu kadar, türlü türlü mecranın olanaklarını birbirinin üstüne giydiren bir sanatçı Parajanov. Resmin, heykelin, kostüm tasarımının, kavramsal sanatın, şiirin bir aradalığında hikâyesini çığırın bir ozan aynı zamanda. Âşıkların, sazına başvurarak tarihî hikâyeler anlatanların, gezgin şairlerin sesiyle performans sanatının arasında bir yerde de konumlandırabiliriz onu ya da hiçbir tasnife sığdıramayabiliriz de. Parajanov'un her biri bir enstalasyon niteliğindeki mizansenleri, birkaç farklı çağı bir tuvalin üzerine kazıyor. Her bir tabaka diğeri kadar kıymetli.

Çiçekleri, incecik dalları, melek kanatlarını ve organik maddeleri üst üste, bir canlının yuvasını yapar gibi dizerek kurduğu anlık heykeller, Kafkaslar'ın birkaç yüzyılını birden içinde taşıyor. Bu nedenle de narın rengi, onun hikâyelerinde hem katıksız, nüfuz edilemez bir imge olarak kalabiliyor hem de çağrıştırdıklarıyla tüm bir ulusun tarihine dek uzanabiliyor.

Atalarımızın Gölgeleleri

Parajanov'un sinema tarihine bıraktığı en büyük filmlerden *Unutulmuş Ataların Gölgeleleri* (1969), bir imkânsız aşk öyküsünü anlatırken, onun içine doğduğu Sovyet sinema geleneğine zıt (Parajanov'un film çekmesinin Sovyet rejimi tarafından yasaklandığını ve yönetmenin rejime muhalif olduğu gerekçesiyle yaşamının bir bölümünü Ukrayna'da hapisshanede geçirdiğini de hatırlatalım), coşkunu, lirik imgelerle dolu, ikonalarla, perdeden taşan renklerle, her biri estetik bir haz veren nesnelerle, bir şiirin perdedeki imkânını kovalayan kadrajlarla dolu bir sinema dili kuruyor. Ukraynalı yazar Mykhailo Kotsiubynsky'nin romanından uyarlanan, kaynağını Karpatların halk öykülerinden alan bu öykü, birbirine kavuşamayan Ivan ile Mariçka'yı ve onların kan davalı ailelerini anlatırken Romeo ve Juliet'e özgün bir yorum getiriyor.

Günümüzde Parajanov deyince akla ilk gelen film *Narın Rengi*'nde, tarihe mâl olmuş Ermeni bir ozanın düşsel yaşam öyküsünü anlatırken, daha önce gördüğümüz tüm biyografilerden farklı bir izlek kuruyor yönetmen. Anlattığı ozanın düşleriyle kendi düşlerini birleştiren imgelerden hummalı bir dizge oluşturuyor. 1712'de Tiflis'te Harutyun Sayatyan adıyla doğan, dokumacılıktan saray diplomatlığına kadar yükselen, Farsçada "Türkülerin Kralı" anlamına gelen Sayat Nova unvanını alan bir halk ozanının portresi *Narın Rengi*. O dönemde Sovyetlerde sansüre uğrayan film, Sayatyan'ın çocukluğunu şiirsel bir imgeler deniziyle aktarırken, onun aşka düşüşünü, sanatında yükselişini, sonra bir keşiş olarak yaşamını sürdürüşünü sanki başka bir çağdan çıkıp gelmiş bir dille perdeye nakşediyor. Harutyun Sayatyan'ın şiirinin ateşini hareketli görüntünün, resmin, müziğin lirik ahenginde arıyor Parajanov.

"Âşık yolda ölür"

Parajanov'un Tarkovski'ye adadığı filmi *Âşık Garip*'ten bahsederken filmde geçen "âşık yolda ölür" sözünü alıntılar Cemal Kafadar¹ ve Parajanov'un âşıkların dünyasını iyi bildiğinden dem vurur: "Tiflis'te büyürken annesinin,

kadın arkadaşlarıyla kostümler tasarlayıp, evlerinin balkonunda Leyla ve Mecnun, Âşık Garib Hikâyesi gibi anlatıları sahnelediğini seyretmiştir kaç kez,” der. Nihayetinde tüm bu âşık filmlerinin bir yol ve çile öyküsü olduğunu hatırlatır Kafadar. Kafkasya’dan ve Anadolu’dan çıkma bu öykü, Azeri, Gürcü ve Türk ezgileriyle doludur. Alacalı renkleriyle her yanı özenle tasarlanmış muhteşem kostümler, ince ince kurulmuş bir mizansen, anlatıyı bir ortaçağ masalının büyüyle dolduran nesneler ve kameranın üstüne konan kuşla tam bir Parajanov kolajıdır *Âşık Garib*.

Pirosmani Teması Üzerine Arabesk Çeşitlemeler’de yine bir başka sanatçının dünyaya bakışını, desenlerini, imgelerini kendi düşleriyle birleştirir Parajanov. *Narın Rengi*’nde olduğu gibi yine düşsel bir yaşam öyküsüyle çıkagelir. Bu kez, 19. yüzyılın sonlarında dünyaya gelmiş Gürcü ressam Niko Pirosmani’nin tablolarıdır söz konusu olan. Resmi kendi başına öğrenmiş olan Pirosmani’nin portrelerindeki, kırsal yaşam tasvirlerindeki ham, adı konulamayan duyguyu sinemanın diline tercüme etmeye uğraşır Parajanov. Onun tablolarını kendi muhayyilesinde yeniden kurgulayıp kameranın önünde devingen birer mizansene dönüştürür.

Kafkaslardan bir Gürcü masalını kendi imgeleriyle yeniden yorumladığı *Suram Kalesi Destanı*’nda ise, Parajanov istilacılara karşı inşa edilmiş bir kalenin öyküsüne, kolaylıkla epik, hamasi bir anlatıya dönüşebilecek bir malzemeye, adeta sinemasal bir minyatür estetiğiyle hayat verir. Müzikle, dansla, ince bir ipte yürüyen figürlerle, aşkı, özlemi, ölümü anlatan, hareketli bir şiir-resim ortaya çıkarır.

Kolaj

Parajanov’un hapisten gönderdiği notlar ve hiç çekemediği filmine dair kayıtlar barındıran *Parajanov: The Late Spring* belgeselinin yönetmeni Mihail Vartanov’a kulak verecek olursak, filmlerini çekmek için çoğu kez senaryoya ihtiyaç duymaz Parajanov. Sete çıktığında etraftaki her nesneye elini sürer, onları şekillendirir, kesip biçer, dönüştürür, renklendirir, onlardan bir harman çıkarır. Olmayan bir maddeye ulaşmaya çalışan bir simyacı gibi. “Sinemanın büyücüsü” tabiri, günümüzde hunharca tüketilmiş olmasa, gönül rahatlığıyla Parajanov’a atfedilebilirdi herhalde.

Yan yana gelmesi mümkün gözükmeyen parçaları, nesneleri, imgeleri birbirine yamamak Parajanov’un şiirsel sanatının asıl maharetidir diyebiliriz. “Kolaj, filmin sıkıştırılmış halidir” der Parajanov². Tüm yaşamı, bedeni, portreleri, filmleri hep tek bir kolajın parçası gibidir aslında. Kendi yaşamını, upuzun bir elbiseye teyellenen hikâyelerle, efsanelerle, tarihî sembollerle

dokumuş, özenle seçtiği renklerle kendi elbisesini zamanın sınavını aşacak, insanlığın kadim duygularını anlatan bir sanat eserine dönüştürmüştür. Parajanov filmlerinden çıkınca, o elbisenin bir diğer ucuna dokunabilmek için, Erivan’daki Parajanov müzesini ziyaret edebilir ya da çağın nimetlerinden faydalanarak, müzenin sanal ortamına³ dalarak onun düşsel diyarının tadına bir süre daha varabilirsiniz. Onun imgelerinin verdiği haz, biricik bir dile sahip bir sanatçıyla ilk kez tanışmanın verdiği coşkuyla birlikte, sayısız farklı çağın hikâyesini ölümsüzleştiren, sürekli değişen, sabitlenemeyen bir tablonun önünde durmak gibi.

Abbas Bozkurt

¹ Cemal Kafadar, “Asiler, Azizler, Âşıklar,” *Kebikeç*, no. 28 (2009): 25-34.

² “Sergey Parajanov,” erişim 13 Şubat 2015, <parajanovmuseum.am>.

³ <parajanovmuseum.am>

Sergey Parajanov.
Bir düş büyücüsü.

Bir gün, Cevat Çapan'a, "Yahu Cevat, *Narın Rengi* adında bir film seyrettim," dedim.

Cevat insanı utandırma ve cahil gösterme ustasıdır.
Bunu amaçladığından değil, çoğu kez över, yüceltir.
Ama bazen de, bu örnekte olduğu gibi, hem şaşırtır,
hem eksik hissettirir, hem yol yön gösterir.
Neyse.

Hemen "Parajanov," dedi.
Orda kalsa iyi, demek biliyor diyeceksin.
Sonra hemen, "*Unutulmuş Ataların Gölgesi, Suram Kalesi Destanı, Âşık Garip,*" diye sayıp döktü.

Dönersek... Bu bana dert oldu. Parajanov'un kim olduğunu bilmiyordum.
Bir film seyretmişim, gördüğüm bütün filmlerden farklı olduğunu biliyordum.
O kadar. Parajanov'un Ermeni olduğunu bilmiyordum. Bilmenin bir faydası
olmazdı zaten.
Ermeni olduğumu ben de zaten çocukluğumda, "Gavur oğlu gavur,"
haykırılarıyla
dayak yediğimde öğrenmişim.
Ama bir görev çıkmıştı karşıma, bir yol, tanınması gereken bir sinemacı.

**

Erivan'a iki kez gittim. Ermenistan'ın gerisi genel olarak
fukara ve taşra. Ama Erivan. Büyülü bir kent.
Müzeler. Heykeller. Kütüphaneler. Geçmişine, kültürüne
sahip çıkma uğraşında bir uygar kent.
Her iki gidişimde de Parajanov Müzesi'ne gittim.
Şöyle bir şey oldu. İlk ziyaretimde fark etmediğim
yığınla, ama yığınla, pek çok ayrıntı dikkatimi çekti.

ANA PROGRAM: SERGEY PARAJANOV VE ÖTESİ

Müze, sanki, Parajanov'u biraz düşün, düşün ve sonra bir daha aklına getir, diyordu.

Parajanov, elbette sıradışı bir sinemacı.

Hayali yaşamıyor. Yanlış oldu. Hayali yaşıyor ve yaşadığı hayali akla gelmez imgelerle, karakterlerini ve her sahneyi büründürdüğü ancak efsanevi denebilecek bir anlatımla, o hayali sinemaya, sinema seyircisine aktarıyor, yansıtıyor.

Parajanov Müzesi'ne gittiğinizde, Yerevan'daki, bunu daha iyi görüyor, anlıyorsunuz.

Her obje, bildiğiniz, tanıdığınız her figür, bir başka efsuna bürünmüş olarak karşınızda.

Demek ki bu sinemacı, Parajanov, yeni, farklı bir şey peşinde değil.

Sade gördüğünü, yaşadığını perdeye aktarıyor.

Dünyaya bakışı, dünyayı algılayışı hep bir büyük büyü.

O nedenle olmalı, baş üstünde taşıdığımız tüm o ünlü sinemacılar

Parajanov'u başka, bambaşka bir yere koyuyorlar...

3-5 film, 5-10 film nedir ki?

Bu kadarıyla nasıl bu kişi herkesi hapsediyor, hayrette bırakıyor?

Benim en sevdiğim *Narın Rengi*'dir. *Sayat Nova* filmi.

Sonra *Âşık Garip*.

Tılsımlı sahneler, sihirli bir anlatım.

Ne demeli?

Çok yaşa Parajanov. 100 yıl yetmez, hep bizimle kal.

**

Bizde değil yalnız, bir bütün gezegende zulmün haddi hesabı yok.

Burada olanları biliyoruz, bilmezden görmezden geliyoruz elbet.

"Çünkü mahkûm edilmenin değil, mahkûm olmanın,

Çünkü boyun eğdiğimiz bu zillet

Çünkü omuzda hüznün gözlerde keder

Çünkü daha nereye kadar"

Bilir görürsek yaşamak zorlaşıyor.

Ve demek ki insanın yaşama güdüsü direnme ihtiyacının önüne çıkıyor.

Parajanov da, tıpkı Ermenicenin üstün bir şairi olan Yeğişe Çarentz gibi, hep deneyip otuz dördüncü sayfasından öteye gidemediğim, Yıkıntılar Arasında kitabının yazarı

Zabel Esayan gibi... Parajanov o rejimde, hem de bizim kutsadığımız yıllarda hüküm giydi, yargılandı, yattı.

Çarentz ile Yeseyan ise 1930'larda hapiste yok oldu.

**

Parajanov filmlerine baktığımızda gördüklerimiz elbette bizi şaşırtır.

O simgeler. Eğretilmeler.

Ama onlara takılıp kalırsak eksik olur.

Parajanov'un sinemaya bıraktığı bir şeyler var elbet.

Gurulara göre, çok şey var.

Ama onun filmlerinde benim gördüğüm, hissettiğim, sinematografi ötesinde -çünkü o kısmını uzmanlarına bırakmak gerekir- çok az, pek çok az sinema yapıtında bana yaşatan bir toplam, bir amalgam, bir şiir var.

Sayat Nova'yı biliriz örneğin.

Âşık Garip'i bilmeyenimiz pek yoktur.

Ama bu iki insan, bir halk aşığı, ozan, bir sevdalı âşık onun kamerasında hayal edemeyeceğimiz bir efsuna bürünür.

Buldum. Efsun.

Parajanov sineması efsundur. Ve efsundan ibarettir.

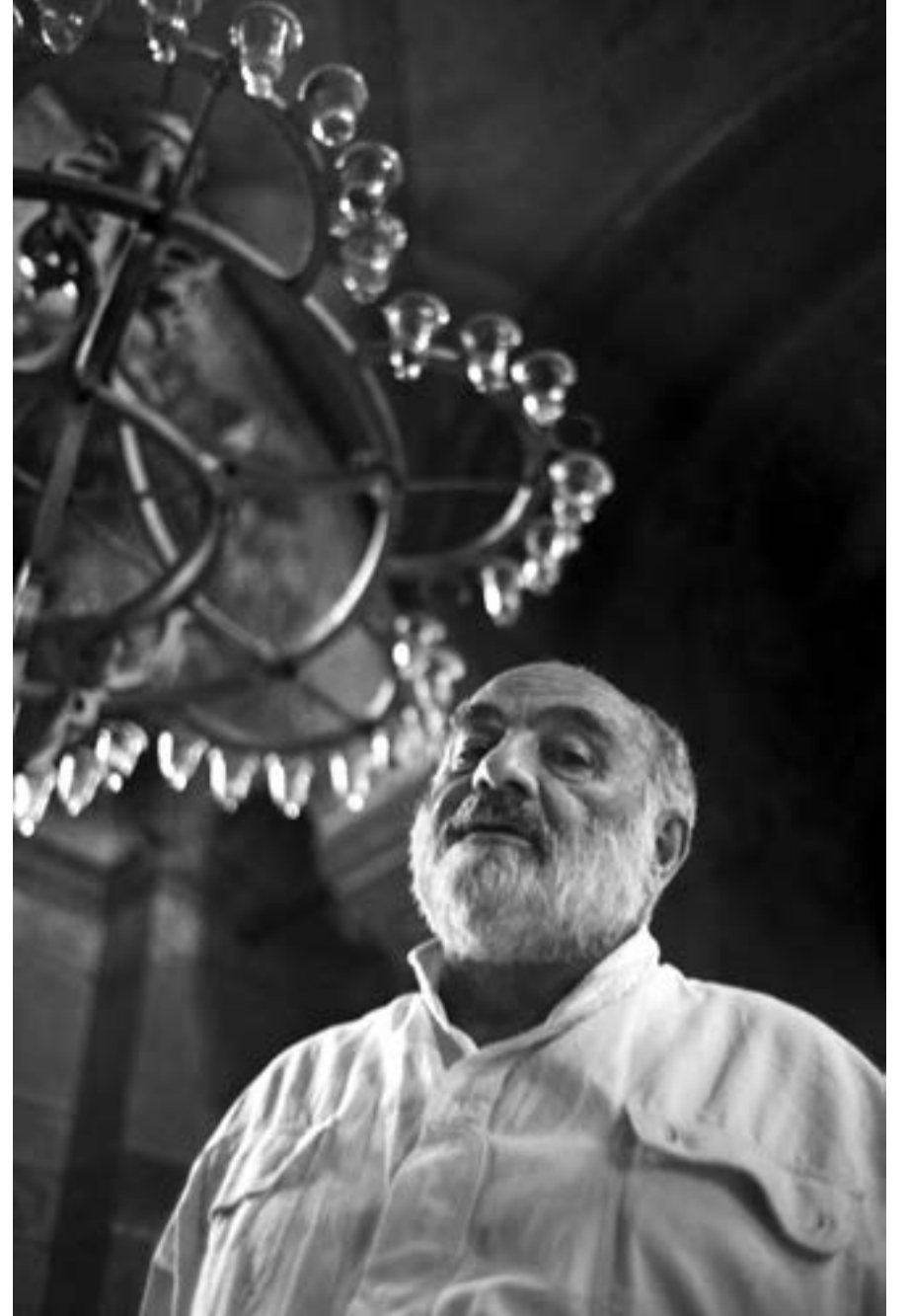
Efsunun, rüyanın beyaz perdeye yansıması.

Şiirde, edebiyatta, tiyatrodan yaratılması en güç rüyadan.

ANA PROGRAM: SERGEY PARAJANOV VE ÖTESİ

Parajanov İstanbul'a gelmiş. Haberim olmadı.
Zaten kim olduğunu bilmiyordum.
Ama Ara Güler biliyordu.
İstanbul'u birlikte dolaşmışlar.
Şoförleri bizim Yetvart Tovmasyan.
Ara Parajanov'un fotoğraflarını çekmiş.
Kaçırır mı?
Beni bile çekti. Kaç kez.
İşte bu yazıda Ara'nın çektiği iki Parajanov fotoğrafı
kullanılıyor.
Parajanov, "Gördün nasıl durulur Ara," diyor.
Ara, "Gördün nasıl çekilir Sergey," diyor.
Tipik Parajanov. Tipik Ara...

Nazar Büyüm

Narın Rengi (*Sayat Nova*)

Gösterim Tarihleri: 07.05.2024 Salı 20.00 / 25.05.2024 Cumartesi 14.00 /

08.06.2024 Cumartesi 18.30

Yönetmen: Sergey Parajanov

Senaryo: Sergey Parajanov

Oyuncular: Sofiko Chiaureli, Melkon Alekryan, Vilen Galstyan, Gogi Gegechkori, Spartak Bagashvili, Medea Japaridze

Sovyetler Birliği / 1969 / Ermenice, Azerice, Gürcüce / 79 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

On sekizinci yüzyıl ozanı Sayat Nova, tıpkı Parajanov gibi Ermeni bir ailenin çocuğu olarak, Tiflis'te dünyaya gelir. Tiflis'te saray şairi olduğu sırada Kral II. Erekle'nin kız kardeşi Anna'ya âşık olunca kral tarafından manastıra sürülür. Ozanın şiirlerini kaynak alan film, Sayat Nova'nın dilsel ve kültürel çeşitliliğini yansıtıyor. Açılış sahnesinde gördüğümüz defter ise ozanın kendi el yazısıyla dizelerini yazdığı *Davtar*'dır.

Parajanov'un bir önceki filmi *Unutulmuş Ataların Gölgeleeri*, tablo estetiği tarzının olgunlaşmasında bir geçiş filmi iken *Narın Rengi*'nde hepten statikleşen kamera kendinden emindir artık. Parajanov, Gürcü ve Ermeni kültürlerinin ikonografik açıdan karmaşık ve zengin gelenekleri, Ermeni İncillerinde yer alan illüstrasyonların yanı sıra mimari ve resim sanatını, aynı zamanda giyim, madeni eşyalar, halıcılık gibi zanaatları dahil eder tablolarına.

SSCB hükümeti tarafından "Hermetik ve dekadant bir estetik" benimsenmekle itham edilen

film, ağır bir sansür ve yeniden kurguya maruz kalarak, yirmi yılı aşkın bir zaman boyunca, Sergey Yutkevitch'in kurguladığı "Sovyet versiyonu" ile izlenir. Sergey Parajanov, *Narın Rengi*'nin ardından 15 yıl boyunca bir daha uzun metraj film çekemeyecektir. Sovyetler tüm filmlerini yasaklı ilan eder ve 1974'te çeşitli gerekçelerle hapse atılan yönetmen, uluslararası sanat çevrelerinin yükselttiği itirazlara karşın 1978'e dek hapiste kalır.

Filmin Parajanov kurgusu ancak Sovyetler dağıldıktan sonra dolaşıma girer.

2014 yılında Cineteca di Bologna/*L'Immagine Ritrovata* ve The Film Foundation's World Cinema Project tarafından, Ermenistan Ulusal Sinema Merkezi ve Rusya Gosfilmofond işbirliği ile restore edildi. Restorasyon Material World Charitable Foundation ve The Film Foundation desteği ile gerçekleştirilmiştir.

* Film tetikleyici unsurlar içerir.

* Film tanıtım metinlerinin geniş hâlini sitemizden okuyabilirsiniz.

Pirosmani

Gösterim Tarihleri: 10.05.2024 Cuma 20.00 / 26.05.2024 Pazar 14.00 / 29.06.2024 Pazar 18.30

Yönetmen: Giorgi Shengelaia

Senaryo: Erlom Akhvlediani, Giorgi Shengelaia

Oyuncular: Avtandil Varazi, David "Dodo" Abashidze, Zurab Kapianidze, Teimuraz Beridze, Boris Tsipuria, Kote Daushvili

Sovyetler Birliği, Gürcistan / 1969 / Rusça, Gürcüce / 84 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Niko Pirosmani veya tam adıyla Niko Pirosmanaşvili (1862-1918) meslekî eğitim almamış, kendi kendini eğitmiş ressamların eserlerini tanımlamak için kullanılan "naif resim" sanatının öncülerinden. Yaşamı, sanatı ve onu çevreleyen doğayı bir bütün olarak gören Pirosmani, yaşamının neredeyse tamamını Tiflis'te, çoğunlukla evsiz ve yalnız geçirir; ekmek, şarap ve boya alabilmek için kentin meyhanelerini resimlerle donatır, dükkân tabelalarını yazar. Elli altı yaşında kimsesiz ölen ressamın mezarının yeri hâlâ bilinmiyor.

Shengelaia'nın filmi bir sanatçı biyografisi olmanın ötesinde, bir ülkenin bir dönemini de yansıtır nitelikte. 1960'larda Gürcistan'a vuran Yeni Dalga'yı çağdaşlarından ayıran; ulusal sanat geleneklerinden beslenmesi, belgesel ve şiirsellik arasında salınması ve bu sırada sansür kaygısıyla, söyleyeceklerini üstü kapalı, geçmişe dayandıran bir fabl dili üretmesiydi.

Kendi kuşağının öne çıkan yönetmenlerinden Giorgi Shengelaia

sinemacı bir aileden geliyor. Babası, özellikle *Eliso* (1928) filmiyle, Gürcü sinemasının kurucuları arasında sayılırken, annesi Natalia "Nato" Vachnadze bu sinemanın ilk yıldız oyuncularından. Bir dönem eşi ise, yüzü *Narın Rengi*'yle özdeşleşen, Parajanov'un başlıca filmlerinin oyuncusu Sofiko Chiaureli. Yönetmenin sinema dolu bu hayat öyküsünün aksine filmde Niko Pirosmani'ye âdeta yeniden hayat veren Avtandil Varazi aslında oyuncu değil, başarılı bir ressam. Öte yandan, yegâne oyunculuk deneyimi bu olmasına karşın performansının sadeliği ve yoğunluğu seyirciyi yüreğinden yakalayıp, derinine işlemeyi başarıyor. Dahası, filmin sanat tasarımı da Varazi'ye ait.

* Parajanov'un Pirosmani Teması Üzerine Arabesk Çeşitlemeler (1986) filmi ile birlikte gösterilecektir.

* Film tanıtım metnlerinin geniş hâlini sitemizden okuyabilirsiniz.

Pirosmani Teması Üzerine Arabesk Çeşitlemeler

(Arabeskebi Pirosmanis temaze)

Gösterim Tarihleri: 10.05.2024 Cuma 20.00 / 26.05.2024 Pazar 14.00 / 29.06.2024 Pazar 18.30

Yönetmen: Sergey Parajanov

Senaryo: Sergey Parajanov, Kora Tsereteli

Sovyetler Birliği / 1985 / Diyalogsuz / 22 dk. / Renkli

Gürcistan'ın kolektif hafızasında, halk ressamı Niko Pirosmani (1862-1918) ve eserleri özel bir yere sahiptir. Alaylı ressam, karnını doyurmak ve boya satın almak için, yaptığı resimleri genellikle meyhanelere ve dükkânlara satar. Sanat çevrelerince ancak 1912'de keşfedilen Pirosmani'nin resimleri bir dönem Moskova ve St. Petersburg'da sergilense de iyi yürekliliği ve cömertliği kadar şiddetli gururu ile de bilinen ressam 1918'de evsiz ve yalnız ölür.

Pirosmani Teması Üzerine Arabesk Çeşitlemeler'de, Parajanov diğer filmlerinde yaptığı gibi bölüm başlıkları kullanır. "Tiflis", ressamın resimlerinden detaylara odaklanarak eski Tiflis'in atmosferini aktarır. "Fotoğraf Stüdyosu" dönem giysileri giymiş oyuncular stüdyoda fotoğraf çektirirken göstererek dönemin kültürel ortamını hissettirir.

"Tarihin Sayfaları"; Pirosmani'nin, Şeyh Şamil ve Prens Aleksandr Baryatinsky'den oluşan iki kanatlı bir tablosu, Kral II. Erekle, Kraliçe Tamar ve Şota Rustaveli'nin resimlerinden

oluşur. "Hayvanlar" ve "Ziyafetler" ressamın en sık işlediği konulardır. "Kısırlık ve Annelik" bölümü dönemin toplumsal eşitsizliklerine vurgu yaparken "Marguerite için bir Buket", Pirosmani'nin âşık olduğu Fransız dansçının tasvirine yer verir. Üzüm hasadı ve şarap yapımının gösterildiği "Niko'ya Ağıt"taki kuzu görüntüsü, ressamın İsavari statüsüne göndermedir. Nihayet, at üstünde Aziz George'un geldiği "Ölümsüzlüğe Doğru bir Adım" bölümünde Pirosmani ile birlikte, ilhamını Marguerite'ten alan ilham perisini görürüz.

Parajanov, Pirosmani'nin resimlerini âdeta montajlar, hatta bir noktada resimlerin reproduksiyonlarını gerçek anlamda kesip biçerek yapar bunu.

* Giorgi Shengelaia'nın Pirosmani (1969) filmi ile birlikte gösterilecektir.

* Film tanıtım metinlerinin geniş hâlini sitemizden okuyabilirsiniz.

Pişmanlık (*Monanieba*)

Gösterim Tarihleri: 11.05.2024 Cumartesi 14.00 / 09.06.2024 Pazar 14.00 /

22.06.2024 Cumartesi 14.00

Yönetmen: Tengiz Abuladze

Senaryo: Tengiz Abuladze, Nana Janelidze, Rezo Kveselava

Oyuncular: Avtandil Makharadze, Zeinab Botsvadze, Ia Ninidze, Ketevan Abuladze,

David Giorgobiani, Kakhi Kavsadze

Sovyetler Birliği / 1984 / Gürcüce, Rusça / 151 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Küçük bir Gürcü kasabasında genç bir kadın, üzerine küçük kiliseler kondurduğu pastalar yapmaktadır. O sırada, belediye başkanı Varlam Aravidze'nin öldüğünü öğrenir. Varlam'ın cenaze töreni geleneklere uygun düzenlenir fakat ertesi günü Varlam'ın cesedi, oğlunun evinin bahçesinde belirerek herkesi dehşete düşürür. Tekrar gömülür, tekrar belirir, ta ki bu işin sorumlusu yakalanana dek. Sanık, çıkarıldığı mahkemede, suçlu olmadığında ısrar eder ve çocukluğundan bu yana tanıdığı Varlam'ın başkanlığı boyunca yaptıklarını anlatmaya koyulur.

Politik ve toplumsal meselelerin açıkça tartışılmasını amaçlayan Sovyet politikası "glasnost" 1980'lerin sonunda Gorbaçov döneminde yürürlüğe girer. 1984'te tamamlandıktan sonra ancak bir kez gösterilen ve üç yıl boyunca kaldırıldığı rafta bekleyen film bu sayede 1987'de Sovyetler Birliği'nin tamamında yeniden gösterilmeye başlanır ve Batı'daki film festivallerine gönderilir. 1987 Cannes

Film Festivali'nden bir adaylık, üç ödülle dönen filmi Sovyet mercileri yeniden yasaklar.

Yönetmenin *Yakarış* (1967) ve *Dilek Ağacı* (1976) filmleriyle birlikte, Gürcü edebiyatına dayanan ve insanın kötülük karşısında durabilme cesaretine odaklanan üçlemenin son filmi *Pişmanlık*, Stalin döneminde gerçekleşen tasfiyeleri açıkça eleştiren ilk Sovyet filmi olma niteliği taşıyor. Varlam; Hitler'in bıyığına, Mussolini'nin opera sevgisine ve Stalin'in gizli polisinin başı Lavrenti Beria'nın gözlüğüne sahip bir diktatör. Stalin'e doğrudan yer verilmemekle birlikte, SSCB liderinin Gürcistanlı olduğu bilinen bir gerçek. Hikâye ise Gürcistan'da geçtiğini saklamıyor.

Pişmanlık, totalitarizmi eleştirmekle kalmıyor, diktatörden sonra gelen kuşağın sessiz onayını da hedef alıyor.

Âşık Garip (Ashug-Karibi)

Gösterim Tarihleri: 11.05.2024 Cumartesi 18.30 / 07.06.2024 Cuma 20.00 /
22.06.2024 Cumartesi 18.30

Yönetmen: Sergey Parajanov, David "Dodo" Abashidze

Senaryo: Gia Badridze, Mikhail Lermontov

Oyuncular: Yuri Mgoyan, Sofiko Chiaureli, Ramaz Chkhikvadze, Konstantin Stepankov
Sovyetler Birliği / 1988 / Azerice, Gürcüce, Rusça / 76 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Âşık Garip, Parajanov'un çocukluğunda dinlediği bir Türk masalıdır. Mihail Lermontov'un 1837 tarihli, aynı adlı hikâyesi dolayısıyla bilinmekle birlikte, halkbilimci İlhan Başgöz'e göre, hayat hikâyesi kuşaktan kuşağa çok az değişiklik göstererek aktarılmış gerçek bir halk ozanıdır. Annesi ve kız kardeşiyle yaşayan yoksul âşık, sevdiği kızla evlenmek ister fakat kızın babası kızını zengin bir adamla evlendirmek istediği için âşığı kovar. Kız, evlenmelerine yetecek parayı kazanıp gelene dek âşığı bin bir gece bekleyeceğine söz verir. Âşık, bu amaçla koyulduğu yolda pek çok güçlüklerle karşılaşır.

Sevdiğinden ayrı düşen epik gezgin karakteri, *Unutulmuş Ataların Gölgeleeri* ve *Narın Rengi*'nden sonra en son, *Âşık Garip*'te karşımıza çıkar. Yönetmen bu filmde Azerbaycan kültürüne ağırlık verse de bir kez daha odağına aldığı arketip, evrenselliği nedeniyle dünyanın dört bir yanındaki seyircinin ruhunda yankı bulur: Romeo, Tristan, Ferhat ve Ivan...

Âşık Garip; *Suram Kalesi Destanı* ve *Narın Rengi* ile birlikte Kafkas Üçlemesi adı da verilen üçlemenin üçüncü filmi, Parajanov'un 1990'daki ölümünden önce tamamladığı son film olur. İki yıl önce kaybettiği dostu Tarkovski'ye ithaf ettiği filmde alametifarikası olan tablo estetiğini sürdürürken geleneksel anlatı biçimine de hafif bir dönüş gözlemlenir. Filmin, seyirciye yadırgatıcı gelebilecek ses bandında, konuşurken dudakları kıpırdamayan karakterlere Azerice dublaj yapılmış; ancak, Gürcistan Film Stüdyosu'yla ilgili olduğu sanılan bir nedenden, dublaj üzerine Gürcüce yüksek bir dış ses de eklenmiştir.

Suram Kalesi Destanı (Ambavi Suramis tsikhitsa)

Gösterim Tarihleri: 15.05.2024 Çarşamba 20.00 / 08.06.2024 Cumartesi 14.00 / 23.06.2024 Pazar 18.30

Yönetmen: Sergey Parajanov, David “Dodo” Abashidze

Senaryo: Daniel Chonqadze, Vaja Gigashvili

Oyuncular: Veriko Anjaparidze, Tamari Tsitsishvili, Dudukhana Tserodze, Sofiko Chiaureli, Levani, David “Dodo” Abashidze, Zura Kipshidze

Sovyetler Birliği / 1985 / Gürcüce, Rusça / 86 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

İstilacılara karşı savunma amaçlı inşa edilen Suram Kalesi bir türlü tamamlanamaz; sebebi anlaşılamayan bir şekilde her defasında yıkılır ve inşasına yeniden başlanır. Yine yıkım haberinin geldiği bir gün, genç ve hırslı serf Durmishkhan efendisinin kararıyla özgürlüğüne kavuşur. Ancak sevgilisi Vardo’yla evlenebilmek için onun özgürlüğünü de satın alması gerekir. Yollara düşen Durmishkhan, kendisi gibi eskiden serf olan Osman Ağa’yla tanışır. İkisi de şartlar gereği Hristiyanlıktan İslam’a dönmüştür. Durmishkhan şimdi güçlü bir tüccar olan Osman Ağa’nın zamanla sağ kolu olur, bir evlilik yapar ve Zurab adında bir oğlu olur. Zurab büyüyünce babasıyla birlikte çalışmaya başlar. Geride kalan Vardo yıllar içinde, tanınan bir kâhin olmuştur ve Suram Kalesi, nedeni anlaşılmaz bir şekilde yıkılmaya devam etmektedir.

Suram Kalesi Destanı, Parajanov’un, 4 yılını hapiste geçirdiği 15 yılın ardından çektiği ilk filmidir. Filmin siyasi bir sorun yaşamaması amacıyla Dodo Abashidze’nin adı yönetmen

olarak eklenir. Neyse ki filmin 1987’de Rotterdam Film Festivali’nde ödül alması, Parajanov için demir perdenin kalkmasını sağlar.

Ortodoks, Müslüman ve pagan ritüellerin birlikte görüldüğü, İran ve Türk etkilerinin seçilebildiği filmde Gürcistan’ın görsel motiflerinin ağırlığı göze çarpar. Gerek zaman gerekse karakterlerin döngüsel işlediği filmde iki anlatı hattı, geçmiş ve günümüz iç içe geçmiştir sanki. Ortaçağ resimleri ile sinemayı yine harmanlayan Parajanov için, akademisyen Giorgi Gvakharia “bu filmde Tiflis’in ruhunu yakalamıştır” derken mübalağa etmez.

* Film tanıtım metinlerinin geniş hâlini sitemizden okuyabilirsiniz.

Unutulmuş Ataların Gölgesi (Tini zabutykh predkiv)

Gösterim Tarihleri: 24.05.2024 Cuma 20.00 / 14.06.2024 Cuma 20.00 / 30.06.2024 Pazar 18.30

Yönetmen: Sergey Parajanov

Senaryo: Ivan Chendej, Mykhailo Kotsiubynsky, Sergey Parajanov

Oyuncular: Ivan Mikolaychuk, Larisa Kadochnikova, Tatyana Bestayeva, Spartak Bagashvili, Nikolay Grinko

Sovyetler Birliği / 1965 / Ukrayna / 95 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Karpat Dağları'nda küçük bir Hutsul köyünde birbirine yıllardır düşman iki aile vardır. İki ailenin çocukları Ivan ve Mariçka ise düşmanlık bilmezler. Mariçka'nın babası Ivan'ın babasını öldürdüğü hâlde onlar çocukluklarında başlayan aşklarını yıllar boyu büyütür. Erişkin olduklarında Ivan, evlenmeleri için gereken parayı biriktirmek amacıyla çalışmak üzere uzaklara gider.

Unutulmuş Ataların Gölgesi, Ukraynalı yazar Mihailo Kotsiyubinskiy'nin 1912 tarihli romanının uyarlaması. Parajanov, roman için şöyle der: "Güzellik, ahenk ve sonsuzluğa dair bu berrak duyguya âşık oldum. Doğanın sanat, sanatın doğa içine geçtiği o hattın duygusu." Bu film projesinden yıllar önce dahi "doğrudan halk şiiri ve mitolojisi ile çalışarak dışavurumsal bir yapı yaratmak" istediğini söyleyen yönetmen *Unutulmuş Ataların Gölgesi*'ni çekerken "Edebiyat, tarih, etnografi ve felsefeyi tek bir sinemasal imgede bir araya getirebilmek için kendimizi kasıtlı olarak malzemeye, onun ritmine ve tarzına adadık" der.

Bugün bile Ukrayna büyülü gerçekçi sinemasının en iyi örneklerinden, uluslararası arenada Ukrayna sinemasını temsil eden filmlerden biri olan *Unutulmuş Ataların Gölgesi* Parajanov'a uluslararası ün kazandıran, ilk büyük filmi olur. Yalnızca yönetmen ve kameramanı Yuri Ilienکو değil, filmde önce Sovyetlerde tanınmayan ekip ve oyuncular da üne kavuşur.

Hutsulların maneviyatı ve zengin geleneklerinin anlatıya ustaca işlendiği filmin başrolleri haricinde rol alanlar bizzat Hutsul yerlileridir. Filmin müziği, Hutsul halk müziği ile ilhamını ondan alan orkestra müziğinin bileşimidir.

**USTAYLA
BULUŞMA:
ASGHAR
FARHADI**

Değişen Perspektiflerin Sineması

Hak verdiğiniz bakış açısının birden tepetaklak edildiği, özdeşleştiğiniz karakteri bırakıp hasım karakterin bakış açısına geçmeye davet edildiğiniz, haklı ile haksızın aniden yer değiştirdiği bir sinema, Farhadi sineması. Bazen küçük bir yalanın açığa çıkması, bazen de karakterlerin bildiği ama seyircinin bilmediği bir olayın ifşası bu tepetaklak etme sürecini tetikler. Ve her seferinde doğrunun nerede olduğunu bilemediğimiz, bütün tarafların kendi açısından haklı olduğu, “doğrusu olmayan yanlışlar” dünyasında, ahlaki göreceliliğin tekinsiz sularında buluruz kendimizi. Farhadi’yi yaşayan en önemli yazar-yönetmenlerden birisi yapan da macera filmlerinden daha nefes kesici bir *suspense* duygusuyla takip ettiğimiz hikâyeleri kadar bu hikâyelerin içerdiği çok merkezli yapı ve farklı bakış açılarından doğan görüş zenginliğidir. Filmlerinden, yargılayıcı bakış açısının tümüyle terk edildiği neredeyse bilgece bir olgunlukla çıkar seyirci.

Karakteristik üslubunun izlerinin ilk kez belirgin bir şekilde görüldüğü 2006 yapımı *Çarşamba Ateşi* (*Chaharshanbe-soori*) yönetmenin üçüncü filmi; ama uluslararası alanda çıkış yaptığı ilk filmidir. Evlere temizliğe giderek geçimini sağlayan, evlilik hazırlıkları içindeki genç Ruhi’nin gözünden anlatılan hikâyede orta sınıf bir çiftin evliliklerindeki kriz konu edilir. Seyircinin bakışı Ruhi’nin bakışıyla hemen hemen özdeştir. Filmin neredeyse üçte ikisi boyunca sorunlu, paranoyak, şüpheci ve histerik gibi çizilen evin hanımına yönelik bakış açısı finale doğru aniden ters yüz edilir. Kadının lüzumsuzca kıskançlık krizine girmesine yol açtığı düşünülen işaretler yeni bir bakış açısından tekrar anlam kazanır ve seyircinin yargılayıcı bakış açısı yön değiştirir. Hiçbir şey ne Ruhi’ye ne de bize görüldüğü gibidir.

Yönetmenin asıl sesini duyurduğu ve başta Büyük Jüri Ödülü aldığı Berlin olmak üzere pek çok uluslararası film festivalinde övgüyle karşılanan filmi ise 2009 yapımı *Elly Hakkında’dır* (*Darbareye Elly*). Film hikâyesinin aşama aşama açılan çetrefil yapısından ve sürükleyici, gerilim dolu hikâyesinden önce müthiş oyunculukları ve oyuncu yönetimiyle göze çarpar. Deniz kıyısında tatile gelen üçü çocuk on bir kişilik grubun coşkulu sohbetleri ve eğlenceleri, çarpıcı oyunculuklarla ve etkileyici bir koreografiyle anlatılır. Şakaların, esprilerin havada uçuştığı, danslar edilip oyunların oynandığı filmin bu ilk bölümündeki kadar dinamik sahnelerin olduğu bir filme rastlamak zordur. Ardından grubun neşesini aniden söndüren o meşum olay gerçekleşir. Eğlenceli tatil bir kâbusa döner. Grup üyelerinin her biri birbirini acımasızca suçlamaya başlar. Elly’nin nişanlısının da gruba katılmasıyla suçlamalar daha da sertleşir ve ahlaki bir boyut kazanır. Yine herkes kendi açısından haklı gibidir.

Farhadi’nin diğer filmlerinde de sıkça rastlayacağımız bir başka nokta ilk kez bu filmde kendini gösterir. Karakterlerin söylediği küçük yalanların ya da saklanan sırların önemli bir kısmının sebebi, karakterlerin içinde yaşadığı toplumun muhafazakârlığıdır. Sepideh ev sahiplerine bekâr çiftleri yeni evli olarak tanıtır. Elly ailesine ve nişanlısına arkadaşlarıyla tatile gittiğini söylemez. Sepideh, grubun diğer üyelerinden Elly’nin nişanlı olduğunu saklar. Bu küçük sırların en sonunda ortaya çıkması ve grubu, Elly’nin öfkeli, namusuna ve gururuna düşkün nişanlısı Ali Rıza’nın hışmından korumak için Sepideh, Elly’nin namına gölge düşürecek son bir yalan söyler. Küçük yalanlar bir başka yalanla örtülür. Yönetmen, yalanın muhafazakâr toplumların vazgeçilmez sığınağı olduğunu ima eder sanki. Fakat bu yalanlar ve sırlar açığa çıkmaya mahkûmdur; ta ki yeni bir yalanla üzeri örtülene kadar.

Yönetmenin sonraki filmi 2011 yapımı *Bir Ayrılık* (*Jodaeiye Nader az Simin*) çok az filme nasip olmuş bir başarı ve popüleriteye kavuşacaktır. Film aslında mahkemede geçmeyen bir mahkeme filmi gibidir. Bu türün çok kullandığı bir yöntemi ustaca kullanarak, delilleri ve karşı delilleri ortaya serip seyirciyi sürekli şaşırtır yönetmen. Önce seyirci Nadir ile özdeşleşir. Onun bakış açısını paylaşır. Her ne kadar tıpkı pek çok öfkeli Farhadi erkeği gibi yer yer fazla ileri gittiğini düşünsek de deliller, gördüklerimiz ve tanıkların sayesinde onun doğru söylediğine inanırız. Derken Nadir’in yalan söylediği gerçeği bizi derin bir şüpheye gark eder. Saldırgan Hojjat’a pek sempati duymasak da ona acımaya ve yer yer de hak vermeye başlarız. Sonra beklenmedik bir anda Raziye’nin yalanı ortaya çıkar ve bir kez daha fikrimiz ve sempatimiz yön değiştirir. Farhadi daha mahkeme sahnelerinde, hâkim o an kime ceza veriyorsa ona üzülmemizi sağlayarak haklılığın tek bir tarafa teslim edilmesinin ne kadar zor olduğunu gösterir. Sadece seyirci değil kavgacı erkek karakterler bile bir diğeri cezalandırıldığında üzülmeye ve acıma emareleri gösterirler. Bütün film aslında tek bir haklının olmadığı fikrinin, herkesin kendi bulunduğu noktadan duruşunu haklılaştırabildiğinin ispatı gibidir. Film daha en başında Nadir ve Simin’in kavgasında bu durumu bize haber vermiştir aslında. Simin yıllardır peşinde koştuğu vizeyi sonunda almıştır ve ailesini Avrupa’da daha iyi bir geleceğe taşımak ister. Bu fikre en başında onay vermiş Nadir ise alzheimer babasını bırakıp gitmek istememektedir. Biri diğerinden daha haklı olmayan karakterler için tek yol ayrılıktır. Farhadi bu yapıtında çatışan tüm tarafların bir ölçüde haklı olduğu, tek bir ahlaki doğruya ulaşmanın neredeyse imkânsız, gerçek “adalet”i sağlamanın oldukça zor olduğu bir ahlaki belirsizlik dünyası yaratır. Hukuk kitaplarına, ezber

kalıp ve yargılara başvurarak bir sonuca ulaşmak mümkün değil gibidir.

Farhadi'nin seçkimizde yer alan son filmi *Satıcı* (*Forooshande*, 2016) yönetmenin şaşırtmaca ve sürprizler açısından en sade, belki de bu nedenle en kusursuz filmidir. Yine aynı formül, bakış açısını tersine çevirme fikri bir kez daha işler; fakat bu kez kameranın odağında tek bir karakter vardır: Çok iyi bildiğimiz bir Farhadi erkeği olan Emad. Farhadi'nin hemen hemen bütün filmlerindeki erkek karakterler aynı nahoş özelliklere sahiptir. Asla kötü diyemeyeceğimiz, hatta pek çok açıdan sempati besleyebileceğimiz namuslu, dürüst, ahlaklı ve empati yeteneğinden yoksun olmayan bu erkekler aynı zamanda bir katır kadar inatçı, gururlarına ve erkekliklerine düşkün, tam da bu nedenle sıklıkla kantarın topuzunu kaçıırıp empati yeteneklerini kaybedebilen ve saldırganlaşabilen tiplerdir. Bu karakterleri medenileşmiş ve hafif inceltilmiş Orta Doğu erkekleri olarak tarif etmek yanlış olmaz.

Karısı Rana ile yeni bir eve taşınmak zorunda kalan Emad bir gün beklenmedik bir haneye tecavüz vakasıyla karşılaşır. En mahrem anında, banyoda bu istenmeyen konukla karşılaşan Rana bu süreci travmatik bir saldırı olarak yaşar ve deneyimin şokunu üzerinden atmakta zorlanır. Benzer bir deneyim Emad için de söz konusudur. Fakat Emad'ın daha çok sınırları belirlenmiş mahrem alanını koruyamamış olmasından dolayı erkeklik duygusu incinmiş gibidir. Bütün okumuşluğuna ve medeniliğine rağmen namusuna da halel geldiği düşüncesi gizli gizli içini kemiren Emad, evine giren kişiyi bulma fikrini saplantı haline getirir ve sonunda o kişiyi bulur. Bulduğu tonton ihtiyarla hesaplaşmaya başladığı andan itibaren ise roller değişmeye başlar. Mağdur Emad giderek bir zorbaya, haneye tecavüz faili ihtiyarsa bir kurbanı dönüşür. Kahramanımız, eşi Rana'nın uyarılarına ve itirazlarına kulağını tıkayarak kendini erkekçe bir intikam duygusuna bırakır ve yanlışlıkla içeri girdiğini defalarca söylese de ihtiyarı cezalandırma isteğinden vazgeçmez. Farhadi, karaktere karşı Brechtyen bir yabancılaşma duygusunun aşama aşama geliştirildiği filmde, edebiyat öğretmeni, medeni Emad'ın nasıl acımasızlaşabildiğini göstererek erkek kimliğinin marazlarını ustaca eleştirir.

Farhadi filmlerinde karakterlerini yargılamaktan uzak durmakla kalmaz, yargılayıcı bakış açısının kendisini mahkûm eder. Onun sinemasında hayatın getirdiği çoklu ve karmaşık pozisyonlar kimseye tam ve kusursuz bir haklılık bahşetmeye olanak tanımaz. İnsanlar arasında çatışma kaçınılmazdır; ancak bu çatışmayı başlatan çoğu zaman kötü niyetler yahut kötülük ve düşüncesizlik değil, bazen küçük bir yalan, bazen kendini koruma iç güdüsü, bazen muhafazakâr toplumda korunmak için saklanan bir sır gibi makul ve anlaşılabilir sebeplerdir. *Satıcı*'nın bir sahnesine Emad bir taksi-dolmuşta

giderken yanındaki kadın tarafından haksız bir biçimde düzgün oturması yönünde uyarılır. Emad aynı araçtaki öğrencisi önünde mahcup olur. Öğrencisi ertesi gün kadına çok kızdığını söyleyince Emad kadını savunur ve muhtemelen başka bir zamanda bir erkek tarafından rahatsız edilmiş olduğundan dolayı kadının hassas davrandığını söyler. Farhadi'nin sineması hüküm vermeye değil anlamaya davet eden bilgece bir tavrın sinemasıdır.

Emin Alper

Elly Hakkında (Darbareye Elly)

Gösterim Tarihleri: 08.05.2024 Çarşamba 20.00 / 21.05.2024 Salı 20.00 / 26.06.2024 Çarşamba 20.00

Yönetmen: Asghar Farhadi

Senaryo: Asghar Farhadi (senaryo ve hikâye), Azad Jafarian (hikâye)

Oyuncular: Golshifteh Farahani, Shahab Hosseini, Taraneh Alidoosti

İran, Fransa / 2009 / Farsça / 119 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Üniversite yıllarından arkadaş, ikisi çocuklu üç genç çift hafta sonu tatilini geçirmek için Hazar Denizi kıyısında bir villa kiralar. Sezonun yoğun zamanı olduğu için bulabildikleri tek villa kırık dökük, bakımsız, deniz kıyısında bir evdir, tuvaletinin kapısı bile yoktur ama bu da ekibin neşesini bozamaz. Manzarası yeter diyerek villayı iki üç günlüğüne yaşanır hale getirmek için elbirliğiyle işe koyulurlar. Grupta iki de bekâr vardır: Tatil için kısa süreliğine Almanya'dan gelen, yeni boşanmış arkadaşları Ahmad ve 20'li yaşlarında, utangaç, tatlı bir kız olan Elly. Geziyle ilgili tüm organizasyonu yapan Sepideh, kızının anaokulu öğretmeni Elly'yi Ahmad'le tanıştırmak için davet etmiştir.

Asghar Farhadi, *Bir Ayrılık*'la bütün dünyanın hayranlığını kazanmadan önce çektiği bu filmde eğitimli, kültürlü, zevk sahibi, dinle ilişkisi mesafeli diye tanımlayabileceğimiz, İran üst orta sınıfından bir grup insan arasında geçen bir hikâye anlatır. Amacına mükemmelen hizmet eden

psikolojik gerilim atmosferini adım adım kurarken son derece doğal ve uyumlu oyuncu performanslarıyla kusursuz çalınan bir konçerto hissi uyandıran yönetmen *Elly Hakkında* ile Berlin Film Festivali'nde En İyi Yönetmen dalında Gümüş Ayı kazanmıştı. Bugün Farhadi'nin başyapıtları arasında yer alan film, Elly hakkında olduğu kadar modern İran toplumunun yüzeyin altındaki dinamikleri, yalanla ilişkisi ve kadın erkek ilişkilerine nüfuz eden kültürel kodlar hakkında son derece ilginç sorular ortaya koyar ve filmi izlemeden önce hikâye hakkında ne kadar az şey bilerseniz etkisi o derece artar.

Satıcı (Forooshande)

Gösterim Tarihleri: 12.05.2024 Cumartesi 14.00 / 04.06.2024 Salı 20.00 /
28.06.2024 Cuma 20.00

Yönetmen: Asghar Farhadi

Senaryo: Asghar Farhadi

Oyuncular: Shahab Hosseini, Taraneh Alidoosti, Maral Baniadam, Mina Sadati, Babak Karimi
İran, Fransa / 2016 / Farsça / 124 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Rana ve Emad, Arthur Miller'in Satıcının Ölümü adlı oyununu İran'da sahneye koyan evli bir çifttir. Başlarına yıkılmak üzere olan evlerinden çıkmak zorunda kalınca oyuncu arkadaşlarından birinin bulduğu yeni eve taşınırlar. Komşuların imalarına bakılırsa kendilerinden önceki kiracı, müşterileriyle bu evde buluşan bir seks işçisidir. Taşındıktan kısa süre sonra Rana evde yalnız olduğu bir gün, önceki kiracıya gelmiş olduğunu tahmin ettiğimiz bir kişinin saldırısına uğrar. Bu korkunç olayın mutlu çiftin hayatını nasıl etkilediğini ve her ikisinde nasıl bir dönüşüme neden olduğunu anlatan film yavaş yavaş kontrolden çıkan bir intikam hikâyesine dönüşür.

Satıcı, beklemedikleri oranda ciddi sonuçlar doğuran eylemleri nedeniyle sırlar, yalanlar, karmaşık duygular ve ahlaki ikilemlerle dolu bir dünyaya hapsolan insanların hikâyesini anlatır. Bir aile dramı olarak Farhadi sinemasının tipik özelliklerini taşır. Önceki filmlerinde olduğu gibi bu filmde de İran toplumunu oluşturan

çelişkilere ayna tutan yönetmen, bu kez ağırlıklı olarak kadınla erkek, gelenekselle modern, kültürel elite sıradan insan arasındaki çatışmaya odaklanıyor. Her ayrıntısı filmin amacına hizmet etmek üzere özenle kurgulanmış olay örgüsü ve saat gibi işleyen anlatımıyla da tipik bir Farhadi filmi olan *Satıcı*, en temelde erkeklik gururunu ve adalet anlayışımızın yanılgıya açık yapısını sorguluyor.

İlk gösteriminin yapıldığı Cannes Film Festivali'nde En İyi Senaryo ve En İyi Erkek Oyuncu dallarında ödül kazanan film, yönetmenin *Bir Ayrılık*'tan sonra Yabancı Dilde En İyi Film dalında Oscar kazanan ikinci filmi oldu. Farhadi, dönemin ABD Başkanı Donald Trump'ın imzasıyla yürürlüğe giren ve İran'ın da aralarında bulunduğu 7 ülkeye vize yasağı getiren yasayı protesto ederek ödül törenine katılmadı.

Bir Ayrılık (*Jodaeiye Nader az Simin*)

Gösterim Tarihleri: 12.05.2024 Pazar 18.30 / 22.05.2024 Çarşamba 20.00 / 11.06.2024 Salı 20.00

Yönetmen: Asghar Farhadi

Senaryo: Asghar Farhadi

Oyuncular: Payman Maadi, Leila Hatami, Sareh Bayat, Shahab Hosseini

İran, Fransa, Avustralya / 2011 / Farsça / 123 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Nader ve Simin, kızları Termeh'yi yurtdışında büyütmek düşüncesiyle İran'dan taşınmaya karar vermiş ve vize başvurusunda bulunmuştur. Vize başvurusu nihayet olumlu sonuçlanır. Ancak alzheimer hastası yaşlı babasının durumu ağırlaşınca Nader onu geride bırakıp gitmek istemez. Simin ise kızını da alıp gitmeye kararlıdır. Boşanmaya karar verirler. Film, çiftin boşanma davasında açılır.

Farhadi, kendi sorunlarıyla boğuşan farklı sınıftan iki aile arasındaki çatışma üzerine kurduğu beşinci filmi *Bir Ayrılık*'ta, dinî ve ataerkil bir tahakküm altındaki İran toplumunu kuşatan öfkeyi ve hayal kırıklığını farklı sınıflar üzerindeki etkileriyle ele alıyor. Çocuklarına daha iyi bir gelecek sunmak için yurtdışına taşınmaya karar veren orta sınıftan bir çift ile bu çiftin evine bakıcı olarak gelen yoksul bir kadının ailesini karşı karşıya getiren trajik bir olayı merkeze alan filmde, karakterlerin farklı bakış açıları yavaş yavaş ortaya koyulurken hepsinin kendi nedenleri olduğunu görüyoruz. Farhadi, bir dizi talihsizlik sonucunda kendilerini bir çıkmazda bulan

insanlar olarak resmettiği karakterleri üzerinden, dinî kurallara göre düzenlenmiş bir hukuk sisteminin ve şiddetli sınıfsal çatışmaların gölgesindeki bir toplumda iyi, adil ve dürüst olmanın ne kadar mümkün olduğunu sorguluyor.

Sıradan bir aile dramını kapalı bir toplumun dinamikleri üzerine son derece ilginç sorular ortaya koyan nefes kesici bir suç hikâyesine dönüştüren ve defalarca izlense de etkisini yitirmeyen bu başyapıt, gösterildiği yıl bütün önemli ödülleri toplamış, Oscar ve Altın Ayı kazanan ilk İran filmi olmuş ve yönetmenini dünya sinema gündeminin merkezine yerleştirmişti. *Bir Ayrılık* bugün hâlâ Asghar Farhadi sinemasının zirve noktalarından biri kabul ediliyor.

Çarşamba Ateşi (Chaharshanbe-soori)

Gösterim Tarihleri: 17.05.2024 Cuma 20.00 / 29.05.2024 Çarşamba 20.00 / 30.06.2024 Pazar 14.00

Yönetmen: Asghar Farhadi

Senaryo: Asghar Farhadi, Mani Haghighi

Oyuncular: Hamid Farrokhnezhad, Hediye Tehran, Taraneh Alidoosti

İran / 2006 / Farsça / 102 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Tahran'da yılın son çarşambası ateşlerle ve fişeklerle yeni yılın kutlandığı bayram günü, sabahın erken saatlerinde kentin eteklerindeki mahallesinden yola çıkan Ruhi, temizlik şirketinin ayarladığı yeni işine başlamak üzere varlıklı bir çiftin evine gelir. Evlilik hazırlıkları içindeki genç kadın çalışmak için geldiği evde kendini ertesi sabah tatil için Dubai'ye gidecek yeni patronu Morteza ile karısı Mozhdah arasındaki ateş hattında bulur. Kocasının onu kapı komşusu Simin ile aldattığından şüphelenen Mozhdah, gerçeği ortaya çıkarmak için Ruhi'den yardım isteyecektir.

Yönetmenin ilk dönem eserlerinden *Çarşamba Ateşi*, dünyanın *Elly Hakkında* ve *Bir Ayrılık* ile tanıdığı Asghar Farhadi sinemasının tüm ipuçlarını üzerinde taşır. Orta sınıftan evli bir çift, evlerine gelen yoksul temizlikçi ve çevrelerindeki insanlardan oluşan bir grup insanın hikâyesini anlatan filmde yönetmen farklı karakterlerin perspektifleri arasındaki geçişlerle gerçeği yavaş yavaş açıklarken gerilimi ustalıkla tırmandırır. Sonunda hikâyedeki

düğüm çözülür gizem ortadan kalkar ancak film boyunca tanık olduğumuz çatışmalara ilişkin soru işaretleri bizimle kalacaktır. Genellikle kentli orta sınıfın gündelik yaşamına odaklanan ve İran toplumuna has şiddetli sınıfsal, kültürel, ahlaki çatışmaların izini süren yönetmenin ülkesi dışında keşfedilmeden önce çektiği *Çarşamba Ateşi*'nin ilk gösterimi İran'ın en büyük film festivali Fecr Film Festivali'nde yapılmış ve film bu festivalde dört dalda ödül kazanmıştı.

HARRY KÜMEL

HEPSİ VAMPİRDİLER!

Harry Kümel'in *Kırmızı Dudaklar*'ını (öbür adıyla *Karanlığın Kızları*) ilk kez, bugün hâlâ yerinde durup durmadığını bilmediğim Bakırköy İncirli Sineması'nda seyrettim. Filmin bir sahnesinde "ses gitti". Eskiden filmlerde "ses gider", "görüntü kararır" ya da "film kopar"dı. Dijital öncesi film selüloit bir şerit, dolayısıyla daha "materyal", dolayısıyla neredeyse "elle dokunulur" bir şeydi.

"Ses gitti"; filmin oyuncularını Delphine Seyrig'le (Akerman sezonunun Jeanne Dielman'ı) Belçikalı sembolist ressam Fernand Khnopff'un resmettiği kızlara benzeyen Danielle Ouimet gece vakti bir tepedeydiler. Ses geri gelmeden bir süre geçti. Kontes Elizabeth Báthory rolünde Seyrig geniş pelerinini yarasa kanatları gibi karanlığa karşı açarak önünde duran kızı sardı, sarmaladı. Perdeye ve salona, sessiz sinema savunucularının sinemanın "asıl olayı" saydıkları şey hâkim oldu: Mutlak Sessizlik... Başka bir deyişle, sessiz sinemanın ünlü filmleri *Nosferatu* ya da *Rüzgar*'da olduğu gibi bir ürperti ânı. Harry Kümel dünyasının tekinsiz sihri...

Sinematik/Sinema Evi'nde, Harry Kümel dünyasından dört filmlik bir kesit sunuyoruz. Kümel, sinemadaki bu son Belçikalı sembolist- sürrealist, köklü bir geleneğin takipçisidir. Bu geleneğin unsurları arasında Avrupa gizemciliği, Belçikalı Andre Delvaux (*Bray'de Randevu*), Portekizli Manoel de Oliveira (*Yamyamlar*), Polonyalı Valerian Borowzyck (*Blanche*) gibi çeperde kalmış Avrupalı yönetmen sinemaları, James Ensor, Khnopff, Rene Magritte gibi Belçikalı gizemci ressamın eserleri, erkek elbiseleriyle gezinen George Sand'dan Virginia Woolf'un *Orlando*'suna kadar uzanan bir cinsiyet belirsizliği izleği vardır.

Edebiyat ve görsel sanatlarla bu denli haşır neşir olan Kümel'in filmleri - tıpkı Ensor'un resimlerindeki maskelere benzeyen - görünümünün ardında gizlenenlerle alakalıdır. Giysi nedir, kadın ya da erkek elbisesi ne demektir, giysinin gizlediği ya da işaret ettiği nedir? Bastırılmış tutku mu, gizlenme ihtiyacı mı? Kılık değiştirmek lezbiyenlik için bir metafor mudur (*Mösyö Hawarden*), yoksa lezbiyenlik vampirlik için bir metafor mu? Yoksa vampirlik, her türlü tensel iştahta gizlenen şeyin metaforu mu? (*Kırmızı Dudaklar*)

Joachim Stiller adında bir ortaçağ mistiği gerçekten "yaşamış mıdır"? (*Joachim Stiller'in Gelişi*) Umberto Eco'cu ortaçağcılıkta ya da Nosferatuculuk cinsinden "dünyanın sonu" kehanetçiliğinde gerçeklik payı var mı, yoksa bu, insan olmaktan ara ara yorulan zihinlerimizin bize ettiği bir oyun, sunduğu bir görünüm, geri dönmek istediğimiz bir ülke mi? Hatta Kümel'in, David Lynch'in *Twin Peaks*'te yarattığı girişi-çıkışı olmayan evreni haberleyen bir evren

yarattığı söylenebilir mi? *Joachim Stiller'in Gelişi*'nin başında filmin kahramanı gözlemlediği bir olay dolayısıyla şöyle düşünecektir: "Bu önemsiz olayın, şeyler arasındaki mantıksal ilişkiye olan inancımı sonsuza dek sarsacak olaylar dizisinin ilki olduğunu nereden bilebilirdim?" Gerçeküstücü bir dünyada "inancın askıya alınması" denen şey.

Malpertuis adlı eski konakta, konaktan hiç çıkmamak koşuluyla yaşayan, ölüm döşegindeki Cassavius'un (Orson Welles) başını çektiği grup, aile ya da klan kimlerden oluşmaktadır? Jorge Luis Borges'in *Ragnarök* adlı hikâyesinde sözünü ettiği "kocamış yırtıcı hayvanlar"a benzeyen eski dünyanın tanrılarını tek tanrılı dinler zamanında "keyifle, neşeyle öldürmüş" müyüzdür, yok eğer öldürmedikse, o zaman... Belki de her şey *Malpertuis* romanını yazan Belçikalı sürrealist yazar Jean Rey'in sayfa üzerinde hayal ettiğini sinemada hayal eden Harry Kümel'in *Malpertuis* filminde oyuncu Mathieu Carrière'in canlandırdığı tayfa Jan'ın hayal hapishanesinde geçmektedir.

Harry Kümel'in filmleri, 1970'lerde henüz yeni bir fantastik sinema hayal edilmeye başlanmadığı için korku filmi, pastiş, İtalyan kan-revan sineması *giallo*, hatta belki *euro-trash* kategorisinde ele alınmaya çalışılmış gibidirler. (David Lynch'in punk-fantastik *Eraserhead*'ini "doğurmasına" daha altı-yedi yıl vardır.)

Kümel dünyasına damgalarını vuran Delphine Seyrig ve Orson Welles gibi oyuncular bile bu filmlerde kendilerine "çok para" teklif edildiği için oynadıklarını söylemeyi, filmlerle aralarına mesafe koymayı gerekli görmüşlerdir. Oysa *Kırmızı Dudaklar*, kısmen Seyrig yüzünden, Alain Resnais'nin Barok bir otelde geçen, hafıza ve zamanla ilgili modernist filmi *Geçen Yıl Marienbad*'da'nın kanla yazılmış "gerçek hikâyesi" gibidir. *Malpertuis*'deki Cassavius rolü ise yaşlılık yıllarında Rabelais'nin Gargantua'sı boyutlarına ulaşan Orson Welles'in son dönem rollerinin zirvesi gibi.

Kümel'i farklı bir gözle değerlendirme konusunda feminist eleştirmen Camille Paglia'nın *Sexual Personae* adlı kitabındaki tespitler önemlidir.¹ Camille Paglia, özellikle *Kırmızı Dudaklar* filmindeki "soyut ve törensel" üslubun kötülüğü "hiyerarşik bir gözkaşaştırmacılık" olarak yorumladığını, böylece "Batı kültürüne has bir erotize edilmiş iktidar" fikrinden dem vurduğunu, bunun da Gotik ve Romantik edebiyatın son dışavurumlarından biri olduğunu söyler.

İngiliz eleştirmen Geoffrey O'Brien ise "erotize edilmiş iktidar" fikrini daha ileri götürecek, Seyrig'in oynadığı Kontes Elizabeth Báthory'nin aynı zamanda bir "demagog" olduğu - bütün iktidar sahipleri gibi -, ayrıca Seyrig'in Marlene Dietrich, "kölesi" Andrea Rau'nun ise Louise Brooks

ikonografisinden izler taşıdığı düşünülürse filmdeki estetiğin Weimar-Nazi dönemi estetiğinden izler taşıdığını ileri sürecektir. Batı kültürü açısından bakılacak olursa gerçekten de Kümel'in tekinsiz yaratıklarının bir çeşit Gotik edebiyatın öl(e)meyen varlıkları, kalıntılar, kısacası birer vampir olduğu düşünülebilir.

Gizlenenle gizlenileni *Mösyö Hawarden*'de olduğu gibi dokunaklı bir itirafta birleştiren, *Malpertuis*'da bir sırrı açarken aslında kapatan, *Joachim Stiller'in Gelişi*'nde durmadan olaylar arasındaki mantıksal ilişkiyi sorgulayan, *Kırmızı Dudaklar*'da karşı konulmaz kan ihtiyacının kusursuz dekoru yırtıp geçtiği, el yapımı bir nesne kadar kendine özgü Harry Kümel dünyasına hoş geldiniz.

Fatih Özgüven

Mösyö Hawarden (*Monsieur Hawarden*)

Gösterim Tarihleri: 14.05.2024 Salı 20.00 / 28.05.2024 Salı 20.00 / 09.06.2024 Pazar 18.30

Yönetmen: Harry Kümel

Senaryo: Jan Blokker, Filip De Pillecyn (roman)

Oyuncular: Ellen Vogel, Hilde Uitterlinden, Joan Remmelts, Xander Fischer

Belçika, Hollanda / 1968 / Felemenkçe / 102 dk. / Siyah Beyaz / Türkçe Altyazılı

Harry Kümel'in Josef von Sternberg'e adadığı ilk uzun metrajlı filmi, toplumsal cinsiyet rollerinin ters yüz edildiği biçimci bir melodram. Gizemli bir aristokratın, filme de adını veren Mösyö Hawarden'in hizmetçisi Victorine ile Malmedy yakınlarında bir köye gelişiyle başlar film. Yıllardır Avrupa'nın farklı ülkelerinde yollarda olan bu ikili, kâh otellerde kâh kimi nüfuzlu ailelerin evinde kalmaktadır. Bu sefer konakladıkları evin sakinleriyse çok meraklıdır. Odasından nadiren çıkan ve çok az konuşan Mösyö Hawarden'in nereden geldiği, kim olduğu, hizmetçisiyle aşk yaşayıp yaşamadığı, belki bir şeyden ya da birilerinden mi kaçtığı üzerine herkes atıp tutmaya başlar. Gelgelelim 15 yıldır şehirden şehre gezerken öyle bir yalanın içinde kalmıştır ki Hawarden, kendisi bile neden kaçtığını tam olarak hatırlayamaz. Ta ki çiftlikte karşılaştığı bazı olaylar bastırdığı anıları tetikleyene kadar.

Belçikalı yazar Filip De Pillecyn'in 19. yüzyıldan kalma gerçek bir günlükten esinlenerek yazdığı, 1935 tarihli aynı adlı romanından

uyarlamadır *Mösyö Hawarden*. Kümel'in 70'lerde çekeceği tür sineması örneklerine oranla daha kontrollü ve sakin olmakla beraber, yönetmenin filmografisinde tematik bir sürekliliğin de başlangıcıdır. Hafıza, toplumsal cinsiyet ve kimlik gibi temalar etrafında gelişen sürprizli hikâyesiyle *Mösyö Hawarden* çekildiği dönemin ilerisinde ve cesur bir filmidir.

Joachim Stiller'in Gelişi (De komst van Joachim Stiller)

Gösterim Tarihleri: 18.05.2024 Cumartesi 14.00 / 26.05.2024 Pazar 18.30 / 25.06.2024 Salı 20.00

Yönetmen: Harry Kümel

Senaryo: Jean Ferry, Harry Kümel, Jan Blosker, Hubert Lampo (roman)

Oyuncular: Hugo Metsers, Cox Habbema, Willeke van Ammelrooy, Joan Rimmelts
Hollanda, Belçika / 1976 / Felemenkçe, Almanca, İngilizce / 153 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

İlk olarak üç bölümlük bir mini dizi olarak televizyonda gösterilen, daha sonra daha kısa bir sinema filmi versiyonu kurgulanan *Joachim Stiller'in Gelişi*, özgün bir kıyamet senaryosu.

Freek Groenevelt kendi hâlinde bir gazeteci/yazardır kendisi dışında başka insanların da kaderini bağlayan doğaüstü bir olayın merkezinde bulur kendisini. Önce gündelik hayatta kimi aksaklıklar çeker dikkatini; aniden duran tramvaylar, ne zaman başlayıp bittiği belli olmayan yol inşaatları... Fakat bunları gazetede ki köşesine taşımasıyla beraber her şey daha şaşırtıcı bir hâl alır. Zarfa ve üzerindeki pula bakılırsa 1919 yılından postalanmış bir mektup alır. Kendisi doğmadan 20 yıl önce yazılmış bu mektup, gazetede konu ettiği olaylardan bahsetmektedir. Mektubun altındaki imza, yani Joachim Stiller, gazetecinin önüne tekrar tekrar çıkmaya başlar. Diğer yandan, giderek yaklaşan bir kuyruklu yıldızın dünyaya çarpacağına dair varsayımlar şehirde kulaktan kulağa dolaşmaktadır.

Hubert Lampo'nun romanından uyarlanan *Joachim Stiller'in Gelişi*, Hitchcock benzeri bir polisiye gibi başlar ve giderek daha fantastik bir boyut kazanır. Filme adını veren karakter belki bir ölüm meleği, belki de bir mesihdir. Joachim Stiller'in gelişi bir kıyamet alameti de olabilir, kurtuluş için Freek Groenevelt ve filmin diğer karakterlerine uzatılan bir yardım eli de... Kümel bu oyuncaklı ve sürprizli anlatıyı, bir kez daha çeşitli görsel ve metinsel referanslarla zenginleştirirken, biçimci bir dille iyice sürükleyici hâle getirir.

Programda, filmin televizyon versiyonu restore edilmiş kopyasından gösterilecektir.

Malpertuis

Gösterim Tarihleri: 18.05.2024 Cumartesi 18.30 / 05.06.2024 Çarşamba 20.00 / 23.06.2024 Pazar 14.00

Yönetmen: Harry Kümel

Senaryo: Jean Ferry, Jean Ray (roman)

Oyuncular: Mathieu Carrière, Susan Hampshire, Orson Welles, Michel Bouquet

Belçika, Fransa, Batı Almanya / 1971 / Felemenkçe / 125 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Ünlü İngiliz sinema yazarı ve tarihçisi David Thomson'ın deyimiyle "üzerine çok konuşulmuş ama o kadar izlenememiş" *Malpertuis*, zaman içerisinde yeniden keşfedilip değeri teslim edilen filmlerden.

Jean Ray'ın aynı adlı fantastik romanından uyarlanan film, Jan isimli genç bir denizcinin uzun zamandır uzak kaldığı şehrine geri dönmesiyle başlar. Kardeşi Nancy'yi ararken Jan'ın yolu zengin ama aile içerisinde iyi bir şöhrete sahip olmayan amcası Cassavius'un malikânesi Malpertuis'e düşer. Yatalak ve ölmeyi bekleyen Cassavius'un etrafını mirasından faydalanmak isteyen bir grup kişi sarmıştır. Nihayet gün gelip mirasın koşulları açıklandığında hepsi şaşırır. Mirastan faydalanmak için malikâneyi hiç terk etmeden, hep beraber Malpertuis'te yaşamaları gerekmektedir. Jan, hep beraber hapsoldükleri Malpertuis'in gizemini çözmeye çalışırken, diğer varisler rakiplerini elemeye karardır.

İlk gösterime girdiğinde yanlış bir tercihle düz bir korku filmi olarak pazarlanmaya çalışılan, hatta

Amerika'da *Lanetli Evin Efsanesi* adı verilen *Malpertuis*, bir de dağıtımcıların müdahalesiyle kısaltılınca ne eleştirmen ne de seyircileri tatmin edebilmiştir. Altın Palmiye için yarıştığı Cannes Film Festivali'ndeki gösteriminden başlayarak filmin etrafını saran talihsizlik, ancak 2000'li yıllarda Kümel'in onayladığı yönetmenin kurgusu izlenebildiğinde dağılır. Hayal ve gerçek kadar farklı zaman dilimleri arasında da gidip gelen bu gerçeküstü fantezi, gerek anlatısındaki sürprizler gerekse farklı metinlere yaptığı referanslarla günümüzün seyircisine kuşkusuz daha çok hitap etmektedir.

Filme adını veren malikâneyi başlı başına bir karaktere dönüştüren göz alıcı sanat yönetimi ve masalsı tonu vurgulayan görüntü yönetimi Kümel'in filmini şık ve gösterişli kılan unsurların başında gelir. Her ne kadar kendi sesini duyamayacak olsak da, film boyunca yattığı yataktan hiç kalkmayan ama karizmasından hiçbir şey kaybetmeyen, Cassavius rolündeki Orson Welles'i de unutmamak gerek elbette.

Kırmızı Dudaklar (*Les lèvres rouges*)

Gösterim Tarihleri: 25.05.2024 Cumartesi 18.30 / 12.06.2024 Çarşamba 20.00 / 29.06.2024 Cumartesi 14.00

Yönetmen: Harry Kümel

Senaryo: Pierre Drouot, Jean Ferry, Harry Kümel, Joseph Amiel

Oyuncular: Delphine Seyrig, John Karlen, Danielle Ouimet, Andrea Rau

Belçika, Fransa, Batı Almanya / 1971 / İngilizce / 100 dk. / Renkli / Türkçe Altyazılı

Time Out dergisinin 2015 yılında yaptığı araştırmada tüm zamanların en iyi 100 korku filminden biri seçilen *Kırmızı Dudaklar*, aynı zamanda Harry Kümel filmografisinin de en bilinen örneğidir. İlk bakışta 70'li yılların Avrupa yapımı erotik vampir filmlerini andıran ve muhtemelen gösterime girdiği dönemdeki ticari başarısını biraz da buna borçlu olan *Kırmızı Dudaklar* sonraki yıllarda bir kült filme dönüşmüştür. Filmi özel kılan unsurların başındaysa, Avrupa sinemasının en nevi şahsına münhasır oyuncularından Delphine Seyrig'in Kontes Báthory rolündeki performansı gelir. Kümel'in bir röportajda bizzat söylediği üzere, bu filmdeki tarzıyla Marlene Dietrich'i anımsatmasını hedeflediği Seyrig, göz alıcı kostümleriyle unutulmaz bir vampire dönüşür.

Elizabeth Báthory'ye dair mitler kadar Sheridan Le Fanu'nun Carmilla'sından da esinlenen *Kırmızı Dudaklar* orijinal bir senaryoya sahiptir ve konuya farklı bir bakış açısı getirir. Yeni evli Stefan ve Valerie,

Ostend'de bir otele yerleşir. Kontes Báthory ve sekreteri Ilona onların dışında oteldeki yegâne misafirlerdir. Kontesin gösterdiği aşırı yakınlıktan Valerie rahatsız olurken, Stefan bu yabancıнын gizemine kendini kaptırır. Oysa Kontes esas olarak Valerie'nin ilgisini çekmeye çalışmaktadır. Bir yandan da yakın çevrede öldürülen genç kadınların haberleri gelmektedir. Tüm cesetlerin boynunda aynı iz vardır...

Filmin büyük ölçüde Valerie'nin perspektifine yakın durduğunu düşünürsek, iki zorba arasında kalan genç bir kadın izleriz. Bir yanda şiddete meyilli, yalancı ve karısı üzerinde baskı kurmaya çalışan kocası, diğer yandaysa manipülatif bir laf cambazı olan Kontes. Tüm bu güç oyunları üzerine filmdeki karamsar tabloyu da düşünürsek, "Fassbinder bir vampir filmi çekse buna benzerdi" diyenler pek haksız sayılmaz.

* Film tetikleyici unsurlar içerir.

SESSİZ PERŞEMBE: VICTOR SJÖSTRÖM

ALTIN ÇAĞIN ÖNCÜSÜ

Victor Sjöström hem İsveç hem de uluslararası sinema tarihimizin hiç kuşkusuz en önemli yönetmenlerinden biri. Çok değerli edebiyat eserlerinden film sanatının bir o kadar değerli örneklerini çıkarabilme yeteneğiyle "İsveç Sinemasının Altın Çağı" olarak bilinen dönemin öncü figürlerinden biri kabul ediliyor. Dolayısıyla filmlerinin hâlâ dünyayı dolaşması, uluslararası festivallerde ve sinemateklerde gösterilmesi şaşırtıcı sayılmaz.

Çok geçmeden kendisi de bütün dünyada tanınacak olan, umut vaat eden genç Danimarkalı yönetmen Carl Th. Dreyer, Sjöström'ün bugün nadiren gösterilen filmi *Sendomir Manastırı*'nın (*Klostret i Sendomir*, 1920) Kopenhag galası münasebetiyle bu İsveç filmi hakkında övgü dolu bir yazı kaleme almış ve yazıda Sjöström'ün sanatsal çabalarını açıkça vurgulamıştı: "Sjöström'ün eserleri ile sinema, sanata vaat edilen topraklara kabul edildi ve dahası, sağlıklı edebiyatın kolportaj edebiyatına, iyi oyunculuğun kukla tiyatrosuna, atmosferin tekniğe üstün gelmesi gerektiği yönündeki inancı da onu yarı yolda bırakmadı. İsveç sineması dünya çapında tanındı ve şimdi İsveç'in en iyi sanatçıları, yönetmen olarak Sjöström'ün bayrağı altında toplanıyor."

O zamanlar İsveç'in film üretimi sanatsal bakımdan zirvedeydi ve her ne kadar Dreyer, yazısında başka isimlerden bahsetse de, dönemin yönetmenleri arasında Sjöström'ün başı çektiğine şüphe yoktu ki ilerleyen zamanların tarih yazımı dahi bunu vurgular. Sjöström'ün Henrik Ibsen uyarlaması *Bir Adam Vardı* (*Terje Vigen*, 1917) sık sık "İsveç Sinemasının Altın Çağı" olarak anılan dönemin başlangıç noktası kabul edilir ve "altın çağ" ile özdeşleştirilen tüm özellikleri içinde barındırır: Bunlar gösterişli yapımlardı, (her zaman olmasa da) çoğunlukla edebiyatı kaynak alıyorlardı ve birçok örnekte İskandinav doğası sadece hoş bir mekân işlevi görmekle kalmıyor, filmlerin tesirinde önemli rol oynuyordu.

Selma Lagerlöf uyarlaması *Hayalet Fayton* (*Körkarlen*, 1921) ile Sjöström bu dönemin düpedüz en önemli eserini ortaya koymakla kalmadı, 2022 gibi yakın bir tarihte İsveç film eleştirmenleri tarafından tüm zamanların en iyi İsveç filmi seçilen filmi yaratmış oldu.

Bugün, Sjöström'ün yönetmenliğinin, 1912 tarihli ilk filminden "Altın Çağ"daki mükemmelliğine nasıl ulaştığını görmemiz zor. Zira, başka İsveçli yönetmenlerin de filmleri dahil olmak üzere bu erken tarihlerde çekilen filmlerin çoğu kayıp, günümüze ulaşan filmlerin ise çoğu ya eksik ya da bir şekilde bozulmuş versiyonlar. Örneğin, erken tarihli bir başyapıt olan *Ingeborg Holm*'un (1913) günümüze ulaşabilmiş tek versiyonu önemli ölçüde kısaltılmış bir versiyon. Bununla birlikte neyse ki yeni keşfedilen filmler de oluyor,

Sjöström özelinde bu en son, yönetmenin yakın zamana dek tamamen kayıp olduğu düşünülen *Judaspengar* (1915) filminin 2017 yılında ortaya çıkmasıyla yaşandı.

Bugün hâlâ izlenebilen Sjöström filmlerinin ayırt edici özelliği; bu filmlerin, çocukların yetişkinlerle ilişkilerindeki kırılmalıklarının tekrar eden bir tema olarak karşımıza çıktığı, toplumsal temeli güçlü hikâyeler olmalarıdır. Nobel ödüllü yazar Selma Lagerlöf ile yaptığı harikulade işbirliği bugüne dek bol bol anlatıldı, ne var ki o sinema başyapıtlarının yaratılmasında başka yazarların ve ekibindeki diğer çalışanların da rolü vardı. Usta görüntü yönetmenleri Henrik ve Julius Jaenzon'ın yardımlarıyla, bugün izleyicide hâlâ hayranlık uyandıran hem güzel hem etkili görüntüler çekildi.

Sjöström'ün sanatsal başarısı Hollywood'a davet edilmesini sağladı. Orada Lon Chaney'yle çektiği *He Who Gets Slapped* (1924) ve Lilian Gish ile Lars Hanson'un rol aldığı *The Wind* (1928) gibi, bugün Amerikan sessiz film döneminin heyecan verici son yıllarına ait önemli eserler arasında sayılan filmler yaptı. Sesli filme geçiş döneminde de Hollywood'daydı, sonra İsveç'e döndü. Orada da bir sesli film çekti ama daha sonra, 1937'de İngiliz film endüstrisine konuk olduğu bir film dışında, yönetmen koltuğunu bıraktı. Onun yerine kısmen oyuncu, kısmen de Svensk Filmindustri şirketinde prodüksiyon sanat yönetmeni sıfatlarıyla İsveç film endüstrisinde etkin rol aldı. Sinemadaki son işi, Ingmar Bergman'ın *Yaban Çilekleri* (*Smultronstället*, 1957) filmindeki ikonik Isak Borg rolüdür.

Magnus Rosborn

Çeviri: Senem Erdine

Bir Adam Vardı (Terje Vigen)

Gösterim Tarihleri: 16.05.2024 Perşembe 20.00 / 30.05.2024 Perşembe 20.00

Yönetmen: Victor Sjöström

Senaryo: Henrik Ibsen, Gustaf Molander, Victor Sjöström

Oyuncular: Victor Sjöström, August Falck, Edith Erastoff

İsveç / 1917 / Sessiz / Siyah Beyaz / İsveççe Arayazılı / 53 dk. / Türkçe Altyazılı / Canlı Müzikli

Terje Vigen, eşi ve küçük kızıyla Norveç'in küçük bir adasında yaşamaktadır. 1809'da, Napolyon Savaşları sırasında, yaşadıkları kasaba İngiltere ablukası nedeniyle açlığa mahkûm olmuştur. Terje, ailesine yiyecek temin edebilmek için kürek çekerek Danimarka'ya gitmeye karar verir. Ancak dönüşte bir İngiliz gemisine yakalanarak esir alınır. Beş yıl esaretin ardından savaşın bitmesiyle özgürlüğüne kavuşur. Evine koşar, fakat eşi ve çocuğu açlıktan ölmüştür. Bunun üzerine kulübesinde münzevi bir hayat sürmeye başlar. Hayat ona, onu esir alan geminin kaptanından intikam alma fırsatı sunduğunda ne yapacaktır?

Bir Adam Vardı, İskandinav sinemasının altın çağını başlatan filmlerden biri. Sjöström özellikle *Ingeborg Holm*'un (1913) ardından şöhret kazanmışsa da, somut bir gerçekçilik ile rafine bir görselliği birleştirmesiyle öne çıkan bu filmi olur. Hikâyeyi anlatmada daha az arayazıya ve daha hızlı kurguya başvuran yönetmen, paralel kurgu ve geriye dönüşlerle de kariyerinde yeni bir sayfa açar.

Birinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü ve ilk evliliğinin bitmekte olduğu dönemde bunaldığı bir gün bisiklet gezisine çıkan Sjöström önce İsveç'te doğduğu yere, ardından Norveç'e, Ibsen'in gençliğinde Terje Vigen (1862) şiirini yazarken ilham aldığı kişiyle tanıştığı yere gider. Henrik Ibsen, orada bir eczanede çalışırken Norveçli kılavuz kaptanların hikâyelerini dinler, en yaşlı ve en tecrübeli kaptanlardan biriyle ahabplık kurar. Svend Hanssen Haaø adlı bu adamın anlattıkları, şiirine konu olur. Sjöström ise şiire ve duygusuna sadık kalan bir uyarlama çekmeyi başarır. Şiir, Norveç 1905'te İsveç'ten bağımsızlığını kazandığı dönemde yükselen vatanseverlik hisleriyle yeniden rağbet görecektir.

Filmin seyirciyle buluştuğu sırada Kuzey Denizi'nde, filmdekine benzer bir abluka olması da hikâyenin beyaz perdede gördüğü ilgiyi etkiler.

🎵 Filme saksafon ve piyanoda **Ali Onur Olgun**, davulda **Atilla Ozan Keskin** ve bas gitarda **Ömer Akalın** eşlik edecekler.

Ali Onur Olgun: Kastenfaul, Cem Tan Quintet, Nobody Presents, K.O. gibi çeşitli doğaçlama müzik gruplarında yer alan Ali Onur Olgun'un, başka ülkelerden birlikte sahne aldığı isimlerden birkaçı ise Ra Kalaam Bob Moses, Tomeka Reid, Nick Mazzarella, Zbigniew Kozera, Piotr Damasiewicz.

Atilla Ozan Keskin: 2015'te İstanbul'da rock gruplarında davul çalmaya başlayan Atilla Ozan Keskin, caz müziğe artan ilgisiyle beraber bu türde müzik yapan gruplarda ve projelerde yer almaya başladı. Günümüzde rock, experimental, jazz, doğaçlama tarzlarında müzik yapmaya devam ediyor.

Ömer Akalın: Ömer Akalın, müziğinde IDM, funk, jazz ve breakbeat gibi türleri eğlenceli bir şekilde bir araya getirdiği solo projesi Erlenmeyer ile Türkiye'de yeraltı müziğine alan açan birçok sahnede yer almıştır. Aktif olarak Puck ve KAM gruplarında bas gitar çalmaktadır.

Hayalet Fayton (*Körkarlen*)

Gösterim Tarihleri: 23.05.2024 Perşembe 20.00 / 13.06.2024 Perşembe 20.00

Yönetmen: Victor Sjöström

Senaryo: Selma Lagerlöf (eser), Victor Sjöström

Oyuncular: Victor Sjöström, Hilda Borgström, Tore Svennberg

İsveç / 1921 / Sessiz / Siyah Beyaz / İsveççe Arayazılı / 106 dk. / Türkçe Altyazılı / Canlı Müzikli

Yılbaşı gecesi, Selâmet Ordusu mensubu Rahibe Edit, verem nedeniyle ölüm döşegindedir. Son arzusu, ruhunu kurtarmak ve doğru yola döndürmek amacıyla yardım etmeye çabaladığı David Holm’u görmektir. Alkolik ve istismarcı, evli ve iki çocuk babası David o sırada kilise mezarlığında arkadaşlarıyla içki içmekte ve eski dostu Georges’un ona anlattığı efsaneyi aktarmaktadır: Yılbaşında saat gece yarısını vurmadan önce ölen son kişi, bir sonraki yılbaşına dek Ölüm’ün faytonunu sürmekle ve bedeninden ayrılan ruhları toplamakla lanetlenir.

Bu sırada, Edit’in bir dostu, genç kadının son arzusunu yerine getirmek üzere David’i ona götürmek maksadıyla gelir fakat David gitmeyi reddeder. Bunun üzerine çıkan kavgada başına aldığı darbeyle ruhu bedeninden ayrılan David’in ruhunu almaya gelen, eski dostu Georges’dan başkası değildir. Dahası David, çanlar çalmadan ölen son kişi olmuştur. Georges, eski dostunun ruhunu alarak, ona, mahvına sebep olduğu insanları gösterir. İş işten geçmiş olsa

da bu yüzleşme, David’in hatasını görmesini sağlayacak mıdır?

Özgün adı İsveççede faytoncu anlamına gelen *Hayalet Fayton* İskandinavya’da 1921 Yılbaşı Gecesi gösterime girer ve yeni kurulan Svensk Filmindustri’nin ilk yapımı olur. Film, Edebiyat alanında Nobel Ödülü kazanan ilk kadın olan Selma Lagerlöf’ün 1912 tarihli romanının uyarlamasıdır. Lagerlöf ve Sjöström’ün dördüncü işbirliği olmasına karşın sinema tarihine geçen, bu uyarlama olur. Filmin geriye dönüşlerle ilerleyen yapısı içinde gelişen pişmanlık duygusu yer yer Charles Dickens’ın A Christmas Carol’ını andırır.

🎵 Filme perdeli ve perdesiz gitarlarda **Mert Pekduraner**, davulda **Nihal Saruhanlı**, yaylı tamburda **Muaz Ceyhan**, bas gitarda **Eren Dilli** eşlik edecekler.

Mert Pekduraner: İstanbul-Amsterdam arasında yaşamını sürdüren besteci ve gitarist Mert Pekduraner, müzik yaşamına Adana’da başladı. Bestecinin bu bölgede büyümüş olması, Anadolu sesleriyle yakından tanışmasına ve bu tanışıklığın bestecilik yaklaşımında yer bulmasına büyük katkı sağladı. 2020’de 17. Venedik Bienali’nde sergilenen mimari enstalasyon projesi için kaydettiği “Kıyı / Side by Side - Venice Biennale Main Theme” parçası, bienalin Arsenale kısmında sergilenen projenin sesleri olarak yer aldı. Pekduraner, 2021’de “Geriye Ne Kaldı?” isimli ilk stüdyo albümünü, 2022’de ise ikinci stüdyo albümü “Dialogues In The Dark”ı bağımsız olarak yayımlayarak dinleyicisiyle paylaştı. Türkiye, Makedonya, Sırbistan, Hollanda, Almanya, İtalya vb. ülkelerde, müzisyen/besteci/sanatçı olarak performanslarda bulunan Mert Pekduraner, yeni çalışmalarına devam etmektedir.

Nihal Saruhanlı: İzmir’de doğup büyümüş bir perküsyoncu ve davulcudur. Üniversite yıllarında İstanbul’a taşınan Saruhanlı’nın müzikle olan ilişkisi, 2007’de Okay Temiz Ritim Atölyesi ile hayatına yayıldı. Afrika ritimleriyle müzikal bir yolculuğa başladı ve Brezilya müzikleri ile Güney Amerika kültürlerine ait ritimler her zaman özel ilgi alanı oldu. 2015 - 2016 döneminde Bahçeşehir Caz Sertifika Programı’nı

tamamladı. 2023 yılında kendi üretimi olan “Pieces & Parts No:1”i piyasaya sürdü.

Muaz Ceyhan: Aldığı makam eğitiminden sonra çeşitli müzik türlerine yoğunlaşan Ceyhan, tambur, yaylı tambur, lavta ve çağlama gibi Türk müziği enstrümanlarıyla yurtiçi ve yurtdışında çeşitli performanslar sergilemektedir. 2022’de Prince Dimitrius Cantemir projesi kapsamında Venedik’te, 2023’te Parasite Village festivalinde Dresden’de konserler vermiştir. Kurucuları arasında yer aldığı Türk etnik-jazz grubu Develer ile 2019 yılından itibaren birçok festivalde yer almıştır. Telli Davul isimli Anadolu-Türk saykodelik pop grubunda enstrümanlarının yanında vokal performansıyla da yer alan müzisyen, aynı zamanda solo olarak oluşturduğu projeler ile müzik hayatına devam etmektedir.

Eren Dilli: Çanakkale doğumlu ve İstanbul’da müzik hayatını devam ettirmekte olan bas gitaristtir. Müzik yolculuğuna büyüdüğü Çanakkale’de klasik gitar ile başlayan sanatçı, bir süre sonra ana enstrümanı olarak bas gitara geçiş yaptı. Üniversite yıllarında çoğunlukla BÜMK Orkestra ile çalıştı. Şu anda kariyerine Mert Pekduraner’le devam etmekte olup bir yandan mobil oyun sektöründe çalışırken bir yandan da çeşitli müzik ve sanat projelerinde yer almaktadır.

Carpentier'nin Hikâyesi (*Le Roman de Carpentier*)

Gösterim Tarihi: 27.06.2024 Perşembe 20.00

Oyuncular: Harry Baur, Berthe Bovy, Georges Carpentier

Fransa / 1913 / Sessiz / Siyah Beyaz / Fransızca Arayazılı / 53 dk. / Türkçe Altyazılı / Canlı Müzikli

Fransa'nın Ulusal Sinema Merkezi CNC; Paris 2024 Olimpiyat ve Paralimpik Oyunları vesilesiyle düzenlenen sanatsal ve kültürel programlar dizisi Kültür Olimpiyatı 2024 kapsamında restore ettiği *Le Roman de Carpentier* ile boksörlük sanatına saygı duruşunda bulunuyor.

Yönetmeni bilinmeyen, 1913 yapımı bu biyografi filminde Georges Carpentier rolünde Georges Carpentier'yi izliyoruz. Ünlü boksörün, çocukluğunun geçtiği Pas-de-Calais maden havzalarından çıkıp spot ışıklarıyla çevrili ringlerin görkemine uzanan hayatı beyaz perdeye yansıyor. Film, dönemine göre yenilikçi bir yaklaşım benimseyerek, dövüşlerindeki hızı ve hassasiyetiyle tanınan şampiyonun maçlarından haber görüntülerine de yer veriyor.

Fransız sporunun en büyük isimlerinden biri kabul edilen, 14 yaşında boksa başlayan Carpentier, İngiltere ringlerinin en büyük isimlerini mağlup ederek dört şampiyonluk kazanıp Avrupa şampiyonu olmuş ve 1921'de dünya

şampiyonluğunu elde etmişti. Carpentier 1927'de ringleri geride bırakmasının ardından gösteri dünyasına yöneldi ve başta Amerika ve İngiltere olmak üzere vodvillerde sahne aldı, sessiz ve sesli dönemde birçok film çekti ve bir roman yazdı. Hayatının ilerleyen dönemlerinde Chez Georges Carpentier adında bir bistro işletti.

🎵 Filme gitarda **Maxime Dangles** eşlik edecek.

Maxime Dangles: Yeni nesil elektronik müzik prodüktörlerinden deneyimli, uluslararası bir sanatçı olan Dangles, 2006'da ilk albümü "Kompakt"ı dinleyicisiyle paylaşmasının ardından Rex Club, Berghain, Panoramabar, Goa, Astropolis, TomorrowLand, Nuits Sonores vb. birçok kulüp ve festivallerde sahne aldı. Moby, Röyksopp, Miss Kittin & the Hacker, Simian Mobile Disco, Oxia ve daha yakın zamanda Green Velvet için *remix*'ler üreten Maxime Dangles, yaratmaya, üretmeye ve dolanmaya devam ediyor.

YENİDEN: SİNEMATEK RESTORASYON

Hakkârî'de Bir Mevsim

Gösterim Tarihleri: 09.05.2024 Perşembe 20.00 / 06.06.2024 Perşembe 20.00 / 21.06.2024 Cuma 20.00

Yönetmen: Erden Kıral

Senaryo: Ferit Edgü (roman), Onat Kutlar

Oyuncular: Genco Erkal, Erkan Yücel, Şerif Sezer, Rana Cabbar, Erol Demiröz, Macit Koper, Zeynep Irgat, Berrin Koper

Türkiye, Batı Almanya / 1983 / Türkçe / 110 dk. / Renkli / İngilizce Altyazılı

Ferit Edgü'nün 1964'te öğretmen olarak görev aldığı Hakkârî'nin Pirkanis köyündeki deneyimini düşsel bir kurguyla anlattığı 1977 basımı romanı O, Onat Kutlar tarafından romanın ruhuna uygun biçimde senaryolaştırılıp 1982'de Erden Kıral tarafından beyazperdeye uyarlanmış fakat doğunun yoksulluğunu, devletin zafiyetini gösterdiği gerekçesiyle uzun yıllar yasaklı kalmıştır. Türkiye'de ancak 1987'de gösterime girebilen film 1983'te Berlin Uluslararası Film Festivali'nde dört ödül kazanır. Müziği Timur Selçuk'a ait filmin şiirsel görüntüleri Kenan Ormanlar'a aittir.

Film, kendine ve çevresine yabancılaşmış kentli bir aydınının hem mecburen hem isteyerek sürgün geldiği; yolu, elektriği olmayan köyde kendi dünyasına tamamen yabancı bir toplum ve kültürle, yokluk ve yoksullukla karşılaşmasını, bu sarsıcı karşılaşmanın kendi kimlik arayışına, varoluş meselesine yansımalarını anlatır. "Kendini ararken başkalarını bulur".

"O", isimsiz öğretmen, bu uçra Kürt köyündeki yaşantının tanığı olur: çetin doğa şartları, önlenebilecek hastalıklardan kaynaklı ölümler, kumalık, kaçakçılık, devletin kendi kaderine terk ettiği insanların kaderciliği... Köyün muktediri muhtar, güzel eşi Zazi, Zazi'nin yersiz yurtsuz kardeşi Halit, Ramazan ve diğerleri üzerinden, aynı ülke içinde başka bir ülke coğrafyası kadar uzak yerlerin geri bırakılmışlık sorunuyla yüzleşir seyirci. O, taşrayı merkezin bakış açısıyla görür fakat devletin ona biçtiği temsil rolü ile sınırlı kalmaz, içinde hâlâ umut taşıdığından olanakları zorlar.

**Sinematek/Sinema Evi tarafından, Kurukahveci Mehmet Efendi'nin katkılarıyla restore edilmiştir.*

III. SİNEMATEK GÜNLERİ: SEKTÖR BULUŞMALARI

Sinematek/Sinema Evi, sinema endüstrisi profesyonellerini bir araya getiren sektör buluşmalarına üçüncü kez ev sahipliği yapıyor!

Sinema Adası organizatörlüğünde 31 Mayıs – 1 – 2 Haziran tarihlerinde Sinematek/Sinema Evi’nin Köşk Etkinlik Salonu, Cam Bina Toplantı Odası ve Onat Kutlar Sinema Salonu’nda düzenlenecek bir dizi etkinlikten oluşan III. Sinematek Günleri’nde üç gün boyunca senaryonun fikir sürecinden fon bulmaya, yönetmenin oyuncu seçiminden yapımcılar için yeni dağıtım ve pazarlama stratejilerine uzanan süreçleri ve kısa film yapımından dijital kanallara yönelik içerik üretimine kadar farklı başlıkları kapsayan paneller, söyleşiler ve atölyeler gerçekleşecek.

Sinematek Günleri: Sektör Buluşmaları sektörde aktif çalışan veya sektöre girmek isteyen sinemaseverlerle profesyonelleri buluşturarak ulusal sinemacılara ağ kurma imkânı ve erişilebilirlik sağlamayı hedeflemektedir.

Üç gün boyunca 10:00-18:00 saatleri arasında düzenlenecek 8 oturum, 1 atölye ve bahçede gerçekleştirilecek 1 genel katılımlı söyleşi olarak tasarlanan etkinliklere tüm sinemaseverleri bekliyoruz.

Detaylı bilgi ve program için web sitemizi ve sosyal medya hesaplarımızı takip edebilirsiniz.

02.05.2024 / Perşembe	KINO 2024: Alman Filmleri Türkiye'de
03.05.2024 / Cuma	KINO 2024: Alman Filmleri Türkiye'de
04.05.2024 / Cumartesi	KINO 2024: Alman Filmleri Türkiye'de
05.05.2024 / Pazar	KINO 2024: Alman Filmleri Türkiye'de

07.05.2024 / Salı	20:00 🕒	Narın Rengi (Sayat Nova)	79'
08.05.2024 / Çarşamba	20:00 🕒	Elly Hakkında (Darbareye Elly)	119'
09.05.2024 / Perşembe	20:00 🕒	Hakkârî'de Bir Mevsim	110'
10.05.2024 / Cuma	20:00 🕒	Pirosmani + Pirosmani Teması Üzerine Arabesk Çeşitlemeler (Arabeskebi Pirosmanis temaze)	84' + 22'
11.05.2024 / Cumartesi	14:00 🕒	Pişmanlık (Monanieba)	151'
	18:30 🕒	Âşık Garip (Ashug-Karibi)	76'
12.05.2024 / Pazar	14:00 🕒	Satıcı (Forooshande)	124'
	18:30 🕒	Bir Ayrılık (Jodaeiye Nader az Simin)	123'

14.05.2024 / Salı	20:00 🕒	Mösyö Hawarden (Monsieur Hawarden)	102'
15.05.2024 / Çarşamba	20:00 🕒	Suram Kalesi Destanı (Ambavi Suramis tsikhitsa)	86'
16.05.2024 / Perşembe	20:00 🕒	Bir Adam Vardı (Terje Vigen)	53'
17.05.2024 / Cuma	20:00 🕒	Çarşamba Ateşi (Chaharshanbe-soori)	102'
18.05.2024 / Cumartesi	14:00 🕒	Joachim Stiller'in Gelişi (De Komst Van Joachim Stiller)	153'
	18:30 🕒	Malpertuis	125'

21.05.2024 / Salı	20:00 🕒	Elly Hakkında (Darbareye Elly)	119'
22.05.2024 / Çarşamba	20:00 🕒	Bir Ayrılık (Jodaeiye Nader az Simin)	123'
23.05.2024 / Perşembe	20:00 🕒	Hayalet Fayton (Körkarlen)	106'
24.05.2024 / Cuma	20:00 🕒	Unutulmuş Ataların Gölgeleeri (Tini zabutykh predkiv)	95'
25.05.2024 / Cumartesi	14:00 🕒	Narın Rengi (Sayat Nova)	79'
	18:30 🕒	Kırmızı Dudaklar (Les lèvres rouges)	100'
26.05.2024 / Pazar	14:00 🕒	Pirosmani + Pirosmani Teması Üzerine Arabesk Çeşitlemeler (Arabeskebi Pirosmanis temaze)	84' + 22'
	18:30 🕒	Joachim Stiller'in Gelişi (De Komst Van Joachim Stiller)	153'

28.02.2024 / Salı	20:00 🕒	Mösyö Hawarden (Monsieur Hawarden)	102'
29.05.2024 / Çarşamba	20:00 🕒	Çarşamba Ateşi (Chaharshanbe-soori)	102'
30.05.2024 / Perşembe	20:00 🕒	Bir Adam Vardı (Terje Vigen)	53'
31.05.2024 / Cuma	III. Sinematek Günleri Sektör Buluşmaları		
01.06.2024 / Cumartesi	III. Sinematek Günleri Sektör Buluşmaları		
02.06.2024 / Pazar	III. Sinematek Günleri Sektör Buluşmaları		

04.06.2024 / Salı	20:00 🕒	Satıcı (Forooshande)	124'
05.06.2024 / Çarşamba	20:00 🕒	Malpertuis	125'
06.06.2024 / Perşembe	20:00 🕒	Hakkârî'de Bir Mevsim	110'
07.06.2024 / Cuma	20:00 🕒	Âşık Garip (Ashug-Karibi)	76'
08.06.2024 / Cumartesi	14:00 🕒	Suram Kalesi Destanı (Ambavi Suramis tsikhitsa)	86'
	18:30 🕒	Narın Rengi (Sayat Nova)	79'
09.06.2024 / Pazar	14:00 🕒	Pişmanlık (Monanieba)	151'
	18:30 🕒	Mösyö Hawarden (Monsieur Hawarden)	102'

11.06.2024 / Salı	20:00	 Bir Ayrılık (Jodaeiye Nader az Simin)	123'
12.06.2024 / Çarşamba	20:00	 Kırmızı Dudaklar (Les lèvres rouges)	100'
13.06.2024 / Perşembe	20:00	 Hayalet Fayton (Körkarlen)	106'
14.06.2024 / Cuma	20:00	 Unutulmuş Ataların Gölgeleeri (Tini zabutykh predkiu)	95'
21.06.2024 / Cuma	20:00	 Hakkâri'de Bir Mevsim	110'
22.06.2024 / Cumartesi	14:00	 Pişmanlık (Monanieba)	151'
	18:30	 Âşık Garip (Ashug-Karibi)	76'
23.06.2024 / Pazar	14:00	 Malpertuis	125'
	18:30	 Suram Kalesi Destanı (Ambavi Suramis tsikhitsa)	86'
25.06.2024 / Salı	20:00	 Joachim Stiller'in Gelişi (De Komst Van Joachim Stiller)	153'
26.06.2024 / Çarşamba	20:00	 Elly Hakkında (Darbareye Elly)	119'
27.06.2024 / Perşembe	20:00	 Carpentier'nin Hikayesi (Le Roman de Carpentier)	53'
28.06.2024 / Cuma	20:00	 Satıcı (Forooshande)	124'
29.06.2024 / Cumartesi	14:00	 Kırmızı Dudaklar (Les lèvres rouges)	100'
	18:30	 Pirosmani + Pirosmani Teması Üzerine Arabesk Çeşitlemeler (Arabeskebi Pirosmans temaze)	84' + 22'
30.06.2024 / Pazar	14:00	 Çarşamba Ateşi (Chaharshanbe-soori)	102'
	18:30	 Unutulmuş Ataların Gölgeleeri (Tini zabutykh predkiu)	95'

 Sergey Parajanov ve Ötesi

 Ustayla Buluşma: Asghar Farhadi

 Harry Kümel

 Kino 2024: Alman Filmleri Türkiye'de

 Sessiz Perşembe: Victor Sjöström

 Yeniden: Sinematek Restorasyon

 III. Sinematek Günleri

INDEX

SERGEY PARAJANOV VE ÖTESİ

1. Narın Rengi (Sayat Nova)	14
2. Pirosmani	16
3. Pirosmani Teması Üzerine Arabesk Çeşitlemeler (Arabeskebi Pirosmans temaze)	18
4. Pişmanlık (Monanieba)	20
5. Âşık Garip (Ashug-Karibi)	22
6. Suram Kalesi Destanı (Ambavi Suramis tsikhitsa)	24
7. Unutulmuş Ataların Gölgeleeri (Tini zabutykh predkiu)	26

ASGHAR FARHADI

1. Elly Hakkında (Darbareye Elly)	34
2. Satıcı (Forooshande)	36
3. Bir Ayrılık (Jodaeiye Nader az Simin)	38
4. Çarşamba Ateşi (Chaharshanbe-soori)	40

HARRY KÜMEL

1. Mösyö Hawarden (Monsieur Hawarden)	48
2. Joachim Stiller'in Gelişi (De Komst Van Joachim Stiller)	50
3. Malpertuis	52
4. Kırmızı Dudaklar (Les lèvres rouges)	54

KINO 2024: ALMAN FİLMLERİ TÜRKİYE'DE

* Açıklanacak seçki için
web sitemizi ve sosyal medya hesaplarımızı takip ediniz.

SESSİZ PERŞEMBE: VICTOR SJÖSTRÖM

1. Bir Adam Vardı (Terje Vigen)	60
2. Hayalet Fayton (Körkarlen)	64
3. Carpentier'nin Hikâyesi (Le Roman de Carpentier)	68

YENİDEN: SİNEMATEK RESTORASYON

1. Hakkâri'de Bir Mevsim	74
--------------------------	----

III. SİNEMATEK GÜNLERİ

* Detaylı bilgi ve program için
web sitemizi ve sosyal medya hesaplarımızı takip edebilirsiniz.

PRATİK BİLGİLER

- Sinematek/Sinema Evi biletleri **mobilet.com** internet adresinden ve Mobilet uygulamasından satın alınabilir.
- Sinematek/Sinema Evi'nin gişesi yoktur.
- Seans saatleri pazartesi hariç hafta içi 20.00, hafta sonu 14.00 ve 18.30'dur.
- Sinematek/Sinema Evi programındaki filmlerin bilet ücreti: Tam 60 TL ve 70 TL'dir. Öğrenciler, 65 yaş üstü vatandaşlar, gazi ve engelliler; paso/kart/kimlik göstererek, gösterimleri %50 indirimli izleyebilirler.
- Etkinliğin iptal edilmesi haricinde, satılan biletler, satış işlemi sonrasında hiçbir şekilde iptal edilmez ve ücret iadesi yapılmaz.
- **İşbirlikleri kapsamında ortak gerçekleştirilen etkinliklerin farklı kanallardan satışa sunulan bilet ücretlerinden Kadıköy Belediyesi Sinematek/Sinema Evi sorumlu değildir.**
- Kapalı alanlarda sigara içilmez.
- Sinema salonuna su haricinde yiyecek ve içecek sokmak yasaktır.
- Film gösterimleri esnasında telefonların sesinin kapatılmasını, cep telefonu kullanılmamasını, fotoğraf çekilmemesini, filmin video kaydının alınmamasını önemle hatırlatırız.
- Yerlerimiz numarasız olduğundan filmlere vaktinde gelmeniz rica olunur. **Film başladıktan sonra salona seyirci alınmaz.**

NOTLAR

- Filmlerimizde, programda aksi belirtilmedikçe ara yoktur.
- Filmlerimiz orijinal dilinde, Türkçe altyazı ile gösterilir. Diğer altyazı seçenekleri mevcut ise programda belirtilir.
- Sinematek/Sinema Evi programda değişiklik yapma hakkına sahiptir, program değişikliğiyle ilgili duyurular Sinematek/Sinema Evi sosyal medya hesaplarından yapılır.
- 7163 sayılı Kanun'un 7. maddesi gereğince sınıflandırılmamış filmler +18 kabul edildiğinden film gösterimlerine, programda aksi belirtilmedikçe 18 yaş altı sinemaseverlerimiz katılamaz.
- **Kütüphane çalışma gün ve saatleri:** Pazartesi ve Perşembe hariç her gün 10.00-18.00.
- Kütüphanede bulunan kitap, film vb. malzemeler ödünç alınamaz, bina dışına çıkartılamaz.

KÜNYE

Yayıncı:

Kadıköy Belediyesi
Sinematek/Sinema Evi

Sanat Yönetmeni:

Emin Alper

Genel Koordinatör:

Elif Ergezen

Program Koordinatörü:

Uğur Bayazıt

Tanıtım ve Etkinlikler:

Papatya Tıraşın

Arşiv:

Ayşecan Ay

Danışman:

Senem Erdine

Müzik Danışmanı:

Okan Kaya

Kütüphane:

Safiye Türker

Sinema Salonu Sorumlusu,

Projeksiyonist:

Tunahan Ayaz

İdari Birim Sorumlusu:

Mehmet Kudret Karagöz

Katalog Görsel Yönetmeni:

Papatya Tıraşın

Editörler:

Ayşecan Ay
Elif Ergezen
Papatya Tıraşın

Katalog Tasarım:

Ulaş Eryavuz
Oğuz Yaşargil

Yazarlar:

Abbas Bozkurt
Ayşecan Ay
Emin Alper
Engin Ertan
Fatih Özgüven
Magnus Rosborn
Nazar Büyüm
Senem Erdine

Teşekkürler:

Alişan Çapan
Bilal Gezen
Faik Güneş
Özge Çehreli
Özgür Koçer
Tuna Güzeltaş
Yeter Köse
Yüksel Bilen